

II.

ICONES SELECTAE

HYMENOMYCETUM

HUNGARIE.

MAGYARORSZÁG

HÁRTYAGOMBÁINAK

VÁLOGATOTT KÉPEI.

(Ára 6 frt.)

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ICONES SELECTAE

HYMENOMYCETUM HUNGARIÆ

PER STEPHANUM SCHULZER ET CAROLUM KALCHBRENNER

OBSERVATORUM ET DELINEATORUM.

EDITAE

SUB AUSPICIIS ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

CURA

CAROLI KALCHBRENNER.

ACADEMIAE MEMBRI

I.

PESTINI.
TYPIS ATHENAEI.
1873.

562B

MAGYARORSZÁG

HÁRTYA GOMBÁINAK

VÁLOGATOTT KÉPEI.

SCHULZER ISTVÁN ÉS SAJÁT ÉSZLELETEI ÉS RAJZAI NYOMÁN

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA III. OSZTÁLYÁNAK MEGBIZÁSÁBÓL

KIDOLGOZTA

KALCHBRENNER KÁROLY,

AZ AKADEMIA RENDES TAGJA.

I.

PEST.

AZ ATHENAEUM NYOMDÁJÁBÓL.

PRAEFATIO.

In numeroso Hymenomycetum agmine tanta est formarum colorisque varietas, ut subtiles quibus differunt notas solis verbis aegre reddas, et vel maxime severa descriptio ad removendas haesitationes praecavendosque errores vix sufficiat. Adde, formas has vegetabiles, teneras plerumque et mox decolorantes, non ita reponi posse, ut e specimine sicco semper pateat, descriptionem fungi cum natura porsus congruam esse: nil in eam fictitii irrepsisse, nil neglectum praetermissumve fuisse. His de causis species nulla imagine picta fixae, praesertim si per plura decennia nemini obvia sint, facile non tantum aliis sed et ipsi auctori dubiae fiunt: nec igitur nos offendet coronam Mycologorum difficilem se praebere in recipiendis novis Mycetum speciebus sola descriptione fulcitis, — ni descriptio haec ab auctore celebrato originem ducat. Inde ardens studium Mycologorum in depingendis inventis suis: inde necessitas iconum mycologicarum.

Negari quidem nequit, jam magnam harum copiam praesto esse. FRIES, SOWERBY et BERKELEY, PAULET et BULLIARD, SCHAEFFER et STURM, VITTADINI et VENTURI, KROMBOLZ et plures alii fungos Sueciae, Angliae, Galliae, Germaniae, Italiae et ex parte Austriae quoque egregie pictos divulgaverunt; sed ex hac re minime colligere licet novarum iconum mycologicarum editionem jam jam supervacaneam esse. Permultas enim habemus antiquas species, quarum imagines pictae adhuc desiderantur et quavis annus, usque ad hunc cognitis, novas addit symbolas. Sed omnino adsentimus quaerelis multorum: complura hujus generis opera vel maxime in vulgus notas et centies pictas species iterum iterumque pingere. Recte »cui bono?« interrogat FRIES noster.

Hanc culpam praesens opus in se non committet! Tabulae ejus adumbrationi specierum novarum vel alibi non pictarum et publicatarum dicatae erunt et tum hoc respectu, tum ob regionem illam e cujus fungis specimina exhibet, liber hic se benigne exceptum iri sperat.

Hungaria quidem, nec si Mycologiam ejus spectes, terris incognitis accensenda est; quinimo gloriari potest se scientiae hujus cunas fuisse: quippe quum primum mycologicum opus quod omnino typis exscriptum est, — Caroli Clusii historiam fungorum Pannoniae intelligo — de terrae nostrae Mycetibus agit. Clusius quidem apud nos, interjectis duobus saeculis dignum successorem non est nactus; post Linnéi tempora tamen LUMNITZER, MAUKSCH et ENDLICHER, serius vero plures e Botanicis Hungariae, vita adhuc fruentibus, studio suo cognitionem fungorum hujus terrae non parum auxere. Dolendum modo, plurima hujus generis opuscula ob linguam qua

ELŐSZÓ.

A hártyagombák végtelen változatossága szinte lehetlenné teszi azok alakját és színezetük fokozatait s árnyalatait pusztá szavakkal elegendően meghatározni. Azért a leglelkiismeretesebb leírás sem képes minden kételyeket és tévedéseket kizárni. Másrészt nem tarthatók fenn e zsenge képződmények oly állapotban, hogy eredeti mibenlétük mindenkor felismerhető lenne, s hogy kétes esetekben ily példányokból a megfelelő leírás helyessége vagy nem helyessége meg lenne állapítható. Egy újonnan megállapított faj, melyet később más valaki tán nem szerencsés föllelhetni, kétséssé válhatik idővel saját fölfedezője előtt is, ha csupán csak leírását, nem pedig rajzát is bírja neki. Innen magyarázható ama bizonyos bizalmatlanság, melylyel a mycologok minden újnak hirdetett gombafajt fogadnak, ha annak leírását rajz nem kíséri, s ha nem elismert tekintélytől származik az ujság. Innen van a mycologok ama törekvése, tűnékeny leleményeiket képekben megrögzíteni, megörökíteni. Innen magyarázható a gombászati képes művek szükségessége.

Igaz, hogy ily műveknek már meglehetősen bővében vagyunk. Így FRIES, SOWERBY és BERKELEY, PAULET és BULLIARD, SCHAEFFER és STURM, VITTADINI és VENTURI, KROMBOLZ és mások kitűnő rajzokban adták Svédország, Anglia, Német- és Olaszország, Franciaország s részben Ausztriának is gombavirányát. De ezért újabb gombászati képes mű kiadása épen nem mondható fölöslegesnek; mert hány, régibb szerző által leírt gomba van még, melynek rajzát nem bírjuk s hány új fajjal szaporítja minden év a már ismerteket! Ellenben azon igenis méltán fennakadhatni, hogy ilyenmű művek néha a legközönségesebb, már százféle illusztrációban látott gombákat is újra lerajzolva elénkbe tálalják. »Cui bono?« — azt kérdi FRIES!

E hibát jelen munkámban gondosan kerültem. Lapjaim csak új, Magyarország virányából vett gombafajoknak szentelvek, vagy pedig olyaknak, melyek más által rajzban még ki nem adattak, s már csak azért is legyen szabad e műnek szíves fogadtatását reménylenem.

Igaz, hogy Magyarország már gombászati tekintetben sem terra incognita többé. Sőt azzal dicsekedhetik, hogy épen a gombászat bölcsőjének tekinthető, a mennyiben az első gombászati könyv, mely valaha megjelent t. i. Carolus Clusius »Historia fungorum Pannoniae,« című műve épen a magyarországi gombákat tárgyalja. S habár Clusiusnak két teljes századig nem akadt méltó utódja, mégis a Linné utáni korszakban nem jelentéktelenül szaporították Magyarország gombavirányának ismeretét LUMNITZER,

scriptas unt Exterorum attentioni se subtrahere, aut in diversis ephemeridibus litterariis dispersa, ad propagandam de fungis nostris notitiam parum conferre potuisse.

Quum igitur, quod fungos attinet, Europa media, praeprimis in parte sua septemtrionali et occidentali bene explorata habeatur, minus hoc de Hungaria obtinet; ulterius vero orientem versus sitae sunt terrae, Mycologis peregrinae: vix enim memoratu dignum est quod de fungis scimus, qui peninsulam Haemi terrasque Istri inferioris aut vastas illas regiones colunt, quae a jugis Carpathorum ad montes hyperboreos Urali se extendunt. Flora igitur fungorum Hungariae vel ideo consideratione digna est, quia auspicari licet, in eadem jam transitus quosdam ad incognitas Orientis Floras reperiri. Certe mihi persuasum habeo, plures specierum illarum, licet paucarum, quas plagulae sequentes exhibent, germanam patriam centrumque unde diffundebantur, in contermina regione austro-orientali habere.

Facile quis conjecerit Hungariam, cui coeli natura adeo diversa est Floraque phanerogama tam singularis et suberba pariter fungorum quoque Floram prorsus singularem alere debere; at res ipsa opinionem hanc ex parte tantum confirmat: causa vero rei facile patet.

Fungorum nempe, praesertim Hymenomycetum species singulae per latiores regiones se dispergere solent ac Phanerogamae, unde terrarum valde dissitarum Florae quoque, multas usque sibi communes species habent. Accedit indolem Mycetum regionis cujusdam magis pendere e varietate silvarum quas colunt, quam ex ingenio soli coelique temperie: adeo quidem ut v. c. e fungis Pineta colentibus plerasque species etiam in quolibet alio Pineto invenias, sive Pinetum hocce ad Upsalam vel Petropolim sit, sive prope Vindobonam aut in montibus Carpathi. Nec igitur mirabimur, maximam partem fungorum in Europa media nascentium in Hungariae quoque Flora recurrere et hanc ex eo nonnisi mutata apparere, quod ei, dum species summo septemtrioni propriae prorsus desiderantur, formae quaedam austro-orientales immixtae sunt. Prorsus discrepantem fungorum Floram tantummodo regiones torridae habent.

Etiam conditio soli et natura coeli, hic in censum vocanda, non talis est quae uberrimae procreationi fungorum omnino faveret. Ob situm suum profunde contihentalem caret Hungaria illo mitiganti momento, quod magna maria ad temperiem aëris et copiam pluviarum, in adjacentibus regionibus exercere solent. Latas ejus planities fervido et sicco flatu torret auster: asperae sunt ejus hiemes et aestate etiam, jove sereno postque pluvias, diei aestus subito vices mutat cum nocturno frigore.

Adde quod maxima terrarum ejus pars in zona pluviarum aestivalium posita est, itaque copiosissimas pluvias tum temporis habet, cum hae, dominante aestu cito absorptae, ad incrementum fungorum parum conferunt. Parcis igitur pluviis veris respondet nobiliorum fungorum vernalium penuria et breve illud intervallum quod est inter mensem Sep-

MAUKSCH és ENDLICHER, valamint a most élő hazai fűvészek többjei; csak hogy mindezek működése hazánk szűk körére volt kénytelen szorulni, s a nagy gombászközönség előtt ismeretlen maradt részint azon nyelv miatt, melyben irtak, részint mert közleményeik egyes szaklapokban elszórvák, s összegyűjtve eddigelé nem levén, hazai gombanövényzetünk átnézetét nem nyújtják.

Mig tehát Közép-Európa s ennek különösen északnyugati része gombászati tekintetben gondosan átkutatottnak tekinthető; addig Magyarországra nézve azt még korántsem állíthatjuk, tovább kelet felé pedig még oly országok fekszenek, melyeknek gombanövényzete merőben ismeretlen. Mert a mit a Balkán félszigetről, az alsó Dunafejedelemségekről s ama széles területekről tudunk, melyek a Kárpátoktól az Uralig terjednek el, az bátran semminek mondható. Ezért Magyarország gombaviránya már azért is különös figyelemre méltó, mert feltehető, hogy ez érdekes átmenetet fog nyújtani a kelet még ismeretlen gombavirányához. Én legalább nem kétlem, hogy az e lapokon ismertetett gombák közt olyanok is lesznek, melyeknek hazája — kiterjedési központjuk — délkeleti szomszédtartományokban van.

Ép úgy gyanítható, hogy egy ország, melynek mint Magyarországnak, oly eltérő égajli viszonyai vannak, egy ország, melynek oly gazdag és jellemzetes phanerogamflorája van, ennek megfelelőleg kitűnően gazdag és egészen sajátos gombanövényzettel is dicsekedhetik. De hozzá kell tennem, hogy e könnyen kínálkozó feltevést a tények csak részben igazolják, a mi azonban könnyen megmagyarázható.

Ugyanis a gombáknak, különösen a hártanyagombáknak tudvalevőleg sokkal szélesebb terjeszkedési területük van, mint a phanerogamáknak: minek az a következménye, hogy gyakran egymástól messze eleső virányterületek még mindig bizonyos közös fajokat képesek felmutatni. Azonkívül ezeknek életfeltételeik inkább az általuk lakott erdők, mint a talaj és éghajlat minőségéhez vannak kötve, annyira, hogy például egy fenyveserdő gombanövényzete körülbelül ugyanaz marad, akár Upsala, akár Bécs vagy Sz.-Pétervár vidékén, akár a Kárpátok oldalain legyen e fenyves. E szerint Magyarországon is a gombanövényzet, legalább főtömegére nézve ugyanaz, a melyet Közép-Európában találunk általánosan elterjedve s e növényzetet legfőlebb néhány felső északi faj elmaradása s egy-két délkeleti faj fellépése módosítja. De egészen eltérő gombanövényzettel csak a forró égöv dicsekedhetik.

Éghajlati és talaji viszonyaink sem egészen olyanok, hogy túlgazdag gombanövényzetet kellene eredményezniök. Magyarország messze bent fekvődvén földrészünk szárazföldön, nem részesül azon enyhítő éghajlati befolyásokban, melyeket a nagy tengerek partjaik vidékeire gyakorolnak. Forró s száraz déli szél szikkasztja téres síkjainkat; teleink hidegek s nyarainkban is, derült ég mellett, rögtön éjjeli hidegre csap át a napnak forrósága. Legnagyobb része hazának a nyári esők övében fekszik s ezért a légköri csapadékok is jobbra oly időtájra esnek, a midőn a nyári forróság

embrim, ut solet siccum, et primum gelu ingruens, non omni anno sufficit ad plene eliciendas riteque explicandas fungorum autumnalium greges.

Nec minoris momenti est singularis indoles figuraque soli. Interiora quippe regionis maximam partem tenent immensae planities, arboribus orbae: hic pinquia arva pratorumque virentium aequora, ibi rursum paludosae plagae soda-gravidatae aut colles inhospiti, sabulo effoeto laborantes. Experimur quidem et tale solum gramine floribusque abundare posse; non tamen fungorum eadem est ratio. Horum paucae tantum species in planitie aprica, umbra carente, se tueri possunt et quidem eae tantum quae, ut ephemeris Coprinarii ex favore subito cadentis pluviae commodum capere festinant aut ut tenaces Marasmii et callosae Lycoperdinae ariditati diutius resistendo pares sunt.

Prosperiores fungis patriam praebent regiones in peripheria ditionis hujus sitae: montes intelligo et colles transdanubianos, tractus Carpathorum piniferos, silvestria Hungariae australis, praeprimis autem vasta querceta Slavoniae. Sed, prohi dolor, ne hae quidem regiones penitus sunt exploratae, quippe quum nonnisi ex quibusdam harum plagis observationes mycologicas habeamus. Sic fungos comitatus Castriferrei CLUSIUS, illus Posonii LUMNITZER et ENDLICHER, recensuit: e Novisolio porro MARKUS, e Carpathis Scepusii, — ut me reticeam, — MAUKSCH, ex agro Eperjesiensium amicus HAZSLINSKY symbolas mycologicas dederunt. At pervestigatae non sunt vetustissimae silvae finium septemtrionalium, quae se a Cibinio minori ad comitatum Marmaros protendunt: pervestigatus non est planitiei pannonicae limbus orientalis, ab urbe Munkács, ad vicum Világos, pervestigati non sunt saltus Bakony et Vértes, per vestigata denique non est universa Transsilvania.

Eo magis igitur gaudemus existere eximium scrutatorem, cujus opere uberiores de fungis Hungariae meridionalis et Slavoniae cognitionem nacti sumus.

Vir hic mihi amicissimus, STEPHANUS SCHULZER de Müggeburg, emeritus Caes. Reg. Capitaneus, nunc in vico Slavoniae Vinkovce degens, omne suum studium, spatio multorum annorum, in Mycologia posuit: loca circum urbes Mohács, Petrovaradinum, Magnum Varadinum et circa domicilium suum pervestigavit: omnes repertas species assidue descripsit spectataque artis peritia pinxit et hoc modo librum idiographum perfecit, copiosis picturis insignem et complura volumina complectentem.

Ex hoc ejus opere per regiam hungaricam Academiam scientiarum emto et ita publico usui patenti, mihi quoque haurire licuit. Sequentes igitur plagulas inspicienti, inter depictos fungos multae occurrent Schulzerianae species; de quibus vero, ut quae pars laboris in me ceciderit pateat, hic noto: me ex multis a Schulzero propositis novis speciebus vere novas extricasse, nomina quarundam minus apta, consentiente conditore immutasse, lingua germanica scriptas diagnoses retractasse et huc spectantes icones mea manu transcripsisse.

csakhamar ismét elpárologtatja azokat, még mielőtt a gombanövényzetnek hasznát hajthattak volna.

A gyér tavaszi esőknek megfelel a silány tavaszi gombavirány s a többnyire száraz september s első fagy közötti időköz többnyire sokkal rövidebb, semhogy az időszertű gombanövényzet, különösen a gyengéd meteoricus fajok teljesen kifejlődhetnének.

Nem kevésbé sajátos és sajátoszerűleg hat hazánk földalakzata is. Belsejének legnagyobb részét a fátlan alföld képezi: hol mint mívelés alatt levő szántóföld, hol mint ellátatlan kiterjedésű legelő, hol mint mocsáros, székes mélyedés vagy mint futó homokdomb, melyet épít és dönt a szélvész. De habár még ily talajon is szép és jellemzetes nyíltan növő virány képes fejlődni, még sem lehet azt a gombákról állítani. Az árnytalan pusztán csak kevés fajuk képes magát fentartani s ezek közül is csak azok, melyek, mint a tűnékeny ganajgombák, egy röpke esőt is fel tudnak használni fejlődésükre, vagy, mint a szívós Marasmiusok és keménybőrű Lycoperdinák, a szárazságnak képesek ellentállani.

Sokkal kedvezőbb viszonyokat tüntetnek fel e terület határszélei: mint a hegyes-völgyes dunántúli vidék, a Kárpátok ágazatai, Dél-Magyarország erdős részei, különösen pedig Slavonia hatalmas tölgyesei. Csak hogy — fájdalom! — még e vidékeket sem kutatták át egész kiterjedésükben. Csak egyes pontjaikról birunk gombászati adatokat: különösen Vas megyéből CLUSIUS-tól, Pozsonyból LUMNITZER és ENDLICHER-től, Besztercebányáról MARKUS-tól, a szepesi Kárpátokból MAUKSCH-tól és tőlem, Eperjesből HAZSLINSKY barátomtól. Ismeretlenek még az északi határszélen Bátfától Marmarosig terjedő hatalmas őserdők, ismeretlen a magyar Alföldnek Munkácstól Világosig terjedő keleti széle, ismeretlen a Bakony és Vértes erdeje, valamint maga egész Erdélyország is.

Szerencsés körülménynek tekinthető azért, hogy akadt kutató, ki déli Magyarország és Slavoniáról gombászati tekintetben felvilágosítást nyújt.

Ez müggeburgi SCHULZER ISTVÁN, jelenleg es. k. nyugalmazott kapitány, ki Vincovce-ben (Slavóniában) lakik. Ez életének számos éveit majdnem kizárólag ezen tudománynak szentelvé: alaposan kikutatá Mohács, N.-Várad, Pétervárad vidékét és hazáját, Slavóniát; kitartó ügyességgel leírta és lerajzolta a talált gombafajokat, és így három dusan illusztrált folio kötetre terjedő kéziratot hozott létre.

Mint hogy e kéziratot a m. tud. akadémia megszerezte s ez által a közhasználatnak hozzáférhetővé tette, én is azon szerencsés helyzetbe jutottam, egyet-mást merithetni belőle. E füzet átlapozója könnyen fog meggyőződni arról, hogy az ábrák közt sok SCHULZER-féle faj található. Ezekben annyiban vagyok részes magam is, a mennyiben azokat valóban újakul elismertem, némelyeknek neveit — természetesen a szerző beleegyezésével — megváltoztattam, a német nyelven irt jellemzéseket átdolgoztam s a megfelelő rajzokat sajátkezűleg lemásoltam.

Caeterum volumina Schulzeri paucis his, quae ex illis excerpsi minime exhausta sunt et in posterum quoque nonnullis Mycologis, ut uberrimus fons, usui erunt.

Svadente ELIA FRIES, qui plurimas iconum mearum vidit et consiliis suis me juvare nunquam desiit, tabulas meas in ea forma edidi, quam Ejus »Icones selectae Hymenomycetum Sueciae« habent; ut sic his, Supplementi aut Continuationis instar, se adjungant.

Praesentem primum Fasciculum operis hujus proxime secundus et tertius, et — si licebit — Synopsis omnium Hymenomycetum Hungariae excipiet.

Különben az által, mit én SCHULZER művéből meritetem, e mű még koránt sincs kiaknázva; hanem hiszem, hogy még jövőben is sok gombásznak fog gazdag bányául szolgálhatni.

FRIES javaslata szerint művemet épen azon külső alakban adtam ki, melyben az ő »Icones selectae Hymenomycetum Sueciae« című műve jelent meg, hogy így némileg emennek kiegészítését képezze.

E mű első füzetét nem sokára egy második és egy harmadik fogja követni; szintugy szándékom az összes magyarhoni hártvagombák átnézetét is közrebocsátani.

1. AGARICUS AMANITA AUREOLA KALCHBR.

Tab. I. Fig. 1.

Scepusii, in montium Olasziensium summo jugo, locis graminosis, umbrosis, muscosis, inter fagos et abietes rarissime. Exeunte Augusto.

Solitaria, nobilis et pulchella species. Stipes totus farctus, fere solidus, in fibras rasilis, cylindricus, elongatus 5—6'' longus, sursum leviter attenuatus, squamulis floccosis, acutiusculis, sursum porreetis dense vestitus, extus intusque albus, basi ovate bulbosus, volva arcta, apice circumscissa, libera exceptus. Annulus superus, amplus, patens, integer. Pileus carnosus lenticularis, vix umbonatus, pro ratione parvus, 2—3'' latus, nudus vel parce verrucosus, jove udo viscosus, siccus nitens, margine laevi vel inconspicue striato, splendide aureus. Lamellae liberae, angustae, tenues, confertae, lanceolatae sed antice parum latiores, albae, acie subfloccosa. Caro tenuis, alba. Sapor odorque snbnnullus. Sporae globosae, mediocres (0,006 m. m.), albae.

Formam gracilem, pileo pro ratione parvo, nudo, pure aureo, inter muscos altos nascentem reperi; locis vero siccioribus, in fungo magis compacto, pileum parce verrucosum, flavo rubentem vidi, proque varietate *Am. muscaria* habuissim, sed ob volvam liberam, circumscissam species nostra ad Phalloideas referenda erat.

A Szepes Olaszi hegység erdős magaslatain, mohos árnyas helyeken, bükkök és fenyők alatt, igen ritka. Augustus hó végén.

Magányosan tenyésző szép és jeles faj. Tönkje egészen tömött, majdnem teli, rostokra bontható, 5—6'' hosszú és 5—8' vastag, hengeres, csúcsa felé vékonyuló, pelyhes, hegyes pikkelyekkel fedett, kívül és belül fehér; tövén tojásdad-hagymás, egy szűk, szabad szélű, körülmételt takaróval ellátva. Gyűrűje nagy, nyílt, épszerű. Kalapja husos, lencseidomu vagy kevésbé dudoros, 2—3'' ritkán 4'' széles, meztelen vagy csak kissé bibircsos, nedves időben ragadós, szárazban fénylő, szélén sima vagy gyengén rovatolt, aranysárga. Lemezkéi szabadok, keskenyek sűrűk, lándzsások, elől szélesedők, fehérek, élükön pelyhesek. Húsa vékony, fehér, színben meg nem változó. Majdnem szagtalan és ízetlen. Sporái tekealakuak, középszerűek, fehérek.

Karsu tönkjű, tisztán sárga és meztelen kalapu alakját mély mohok közt találtam: szárazabb helyeken termete zömök, kalapja szélesebb, bibircsos, sárgából pirosuló, úgy hogy légygölgő galóczához hasonlít; de körülmételt, szabadkarimájú takarója miatt, a Phalloideák közé tartozik.

2. AGARICUS AMANITA CYGNEA. SCHULZER.

Mpt. Pag. 1216. Fig. 1. — Tab. I. Fig. 2.

Prope Kamenitz Slavoniae, in silva frondosa Fruskagora. Aestate.

Tota alba vel disco vaginaque leviter fuscescens, habitu omnino Amanitae vaginatae; at stipes squamis floccosis, majusculis, tabularibus vestitus, annulus persistens, inferus, orificio volvae approximatus, pileus tenuis, leviter tantum striatus, sporae irregulariter globosae, illis Aman. vaginatae duplo fere majores, plasmate granuloso farctae, 0,013 m. m. latae.

Ob annuli sporarumque indolem fungus hic, si non pro omnino distincta specie habeatur, Subspeciem potius sistit *Am. vaginatae* quam meram ejus varietatem. FRIES quidem

Magyarország hártbagombái.

Tótországban, Kamenitz közelében, Fruskagora nevű lomberdőben. Nyáron.

Tiszta fehér vagy kalapja közepén és takaróján barnás árnyalattal. Természeténél és színénél fogva egészen az *Amanita vaginata*-hoz hasonló; de tönkje nagyobb cska, pelyhes, pikkelyekkel fedett, gyűrűje tartós alantálló, takarójának nyílásához közelített, kalapja vékony, szélén gyengén rovatolt. Sporái szabálytalanul gömbölydekek, kétszer akkorák mint az Aman. vaginataé, szemcsés képzőanyaggal telvők.

Ezen gomba, ha nem önálló faj, sporái minőségénél és gyűrűje tartósságánál fogva inkább az *Am. vaginata* alfája

etiam vulgari *Am. vaginatae* annulum volvae inclusum, plus minusve conspicuum tribuit; at fateri cogimur, me et SCHULZERUM in centenis a nobis assidue observatis speciminibus, ne minima quidem vestigia annuli reperisse.

mintsem válfaja. FRIES ugyan a közönséges *Am. vaginata*-nak is, takarójában rejlő, többé-kevésbé észrevehető gyűrűt tulajdonít, de meg kell vallanunk, hogy az itteni *Am. vaginata*-n, noha SCHULZER és én annak száz meg száz példányait gondosan vizsgáltuk, egy gyűrűnek nyomát sem vehettük észre.

3. AGARICUS LEPIOTA NYMPHARUM. KALCHBR.

Tab. II. Fig. 1.

Scepusii in lucis fertilibus, campestribus, graminosis, inter pinus sparsas et ad margines silvarum, prope Olaszinum, quibusdam annis copiose. Aug.

Perelegans et candore suo oculos alliciens. Stipes cavus, intus arancosus, 3—4" longus, 4—5''' crassus, subaequalis, supra annulum subtilissime farinoso-floccosus, infra annulum laevis, glaber, apice in acetabulum pilei profunde immersus, albus. Annulus valde distans, angustus, persistens, stipiti adhaerens, reflexus. Pileus carnosus, e convexo expansus, umbonatus, unicolor albus vel vertice leviter fuscensens, superficie in squamas concentricas squarulas subimbricatas lacerus. Lamellae absque collaris stipiti approximatae, confertae, ventricosae, molles, albae. Odor et sapor nullus. Caro mollis, alba, sed in stipitis peripheria rufescens, qui color demum per tegumen stipites farinoso floccosum transluet. Sporae globosae, mediocres, albae.

Ob annulum fixum a Proceris, ob acetabulum pilei a Clypeolariis alienus, inter Annulosos Ag. colubrinus KROMBH. proximus; sed ab hoc stipite cavo, nec longissimo, nec squamoso et pileo eximie umbonato clare distinctus.

Termékeny, gyepes mezei ligetekben, elszórtan álló fenyők alatt s az erdők szélein, Szepes-Olaszi környékén. Kedvező években gyakori. Aug.

Szép külsejű, nagyobbocskos és fehér színe által a szemet már távolról magára vonzó faj. Tönkje odvas, üregében pókhálós, 3—4" hosszú, 4—5''' vastag, hengerded, gyűrűje-felett finoman lisztes-pelyhes, alant sima, néha majdnem csupasz, csúcsával kalapjának csuklójába mélyen beillesztett, fehér. Gyűrűje eltávolított, keskeny, a tönkhöz nőtt, visszahajlott. Kalapja husos, domborúból kiterjedt, dudoros, egyszínű fehér vagy tetején kissé barnás, felszínén központját környező szétterpedt, fedelékes pikkelyekre szaggatott. Lemezkei gallér nélkül a tönkhez nyomottak, sűrűk, hasasok, 3''' szélesek, puhák, fehérek. Se ize, se szaga. Husa fehér, de utoljára a tönkben rótt lesz, mely szín későbbben annak fehér pelyhén is átlátszik. Spórái gömbölydedek, középszerűek, fehérek.

Tönkhöz nőtt gyűrűjénél fogva a »Procerus«-okhoz, kalapja csuklójánál fogva a Clypeolaris-okhoz nem számítható: az Annulosusok közt az Ag. colubrinus-hoz legközelebben álló; de ettől odvas tönkjénél fogva, mely se nem igen hosszú, se nem pikkelyes és dudoros kalapjánál fogva, igen jól különbözik.

4. AGARICUS LEPIOTA SCHULZERI. KALCHBR.

Syn. Ag. Letellieri Schlzr. Mpt p. 1193. — Tab. II. Fig. 2.

In vineis, versuris agrorum aliusque locis cultis sporadicus, ad Mohács Hungariae australis, ad Vinkovce et Kamenitz Slavoniae, Octob. Nov.

E serie Annulosorum, totus albus. Stipes cavitate angusta et incompleta perforatus, cylindricus vel subconicus, apice constrictus, basi incrassatus et plerumque eximie bulbosus, 2—3" longus, 3—4''' crassus, laevis, nudus, albus. Annulus parvus, distans et saepe ad medium sti-

Szőlőkben, szántóföldek szélein s általán művelt tereken szorványosan, déli Magyarhonban Mohács mellett és Tótországban, Vinkovce és Kamenitz közelében. Oct. Nov.

Az »Annulosus«-ok sorából, egészen fehér. Tönkje teli vagy idővel kevéssé odvas, hengeres, vagy kupdad, csúcsán összehuzott, alján többnyire duzzadt, gömbölydeden hagymás, 3—3" hosszú, közepén 3—4''' vastag és még vastagabb is, sima, csupasz, fehér. Kis gyűrűje néha

pititis usque remotus, persistens. Pileus carnosus e convexo expansus, umbonatus, 2—3" latus, laevis, glaber, albus, saepissime glebis inquinatus. Lamellae valde remotae, subconfertae, postice attenuatae, antice rotundatae, 2—3''' latae, cum carne stipitis pallidae. Odor fungosus, gravis. Sapor nauseosus. Sporae ovatae, mediocres (0,006 m.) glabrae, albae.

Exstat varietas insignis: colorata, in silvis frondosis ad Nyárad, solo humoso frustulis corticum putrescentibus foecundato innascens: rarior et macrior ad radices arborum campestrium prope Vinkovce. Differt a forma typica pileo, fere ad marginem albidum usque dilute rubente vel fuscescente, annulo rigidiori et odore Raphani.

Multa cum *Ag. cretaceo* Fr. habet communia; sed ob sporas semper albas, pileum umbonatum et odorem subvirescentem aegre huic subjungitur. Caeterum SCHULZER sub nomine *Annulariae laevis* pag. 1079. fig. 2. 3. simillimum fungum describit et pingit, sporis roseis insignem. Si vero in fungis his, sporarum colore differentibus, varietates modo videmus, e conjunctione eorum speciem nanscimus inter *Lepiotas*, *Hyporhodium* et *Psalliotas* vacillantem, sed ad neutrum horum tribuum tute referendam.

a tönk közepeig eltávolított, maradó. Kalapja húsos, domboruból kiterjedt, dudoros, 2—3" széles, sima, csupasz, fehér, de többnyire hozzátapadt földrészekéktől szennyesített. Lemezkéi szabadok, a tönktől igen távol állók nem igen sűrűk, hátul keskenyebbek, elől tompák, 3—4''' szélesek, mint a tönknek husa is halaványok. Szaga erős, szédítő. Ize émelygős. Sporái tojásdadok, középszerűek (0,006 mm.), simák, fehérek.

Jeles színezet válfaja is létezik, mely Nyárad környékén, lomberdőkben, porhanyos, korhadt fakérgelkeken vagy talajon, és Vinkovce mellett, külön álló fák törvén terem; de ezen utóbbi helyen soványabb és ritkább. Különbözik a mintafajtól kalapjának vereses vagy barnás árnyalata, ridegebb gyűrűje és retekyszerű szaga által.

Sok tekintetben a FRIES-féle *Ag. cretaceus*-al megegyező; de mindenkor fehér sporáinál, dudoros kalapjánál és szédítő szagánál fogva, vele nehezen azonosítható. Különbözik SCHULZER *Annularia laevis* név alatt egy ehhez igen hasonló gombát ír és fest le, melynek rózsaszínű sporái vannak; de ha az itt említett gombokat csupán csak válfajaknak tekintjük, egyesítésükből oly fajt nyertünk, mely sporáinak változó színe miatt a *Lepioták* *Hyporhodiumok* és *Psallioták* közt ingadozik, hanem ezen osztályok egyikéhez sem sorolható egész biztonsággal.

5. AGARICUS TRICHOLOMA MACROCEPHALUS. SCHULZER.

Mpt. Pag. 1178. Fig. 1. — Tab. III. Fig. 1.

Locis graminosis, sub quercubus vetustis, in silva Retki-gaj, ad Vinkovce Slavoniae, rarissime. Octobr.

Subgregarius, giganteus. *Ag. Colossi, imperialis* etc. dignus aemulus! — Stipes solidus, validus ventricosus, 2—3" longus, 2" crassus, subtilissime granulatus, albidus, deorsum ochraceus, sub terra vero productus in radicem carnosam, albam, ultra pollicem crassam, profunde solo immersam. Pileus compactus, carnosus e convexo planus, centro subdepressus, spithamam latus, epidermide primum glabra, demum tessellato-rupta, ochraceus, senio obscurior. Lamellae profunde emarginatae, subliberae, antice attenuatae, vix confertae, 6—9''' latae, pallidae. Caro firma, alba, fracta, leviter flavescens. Odor gravis, cadaverinus, illo *Ag. sulfurei* similis. Sapor ingratus. Sporae irregulariter globosae, mediocres (0,006 m. m.), albae.

Ag. Colosso FRIES (Monogr. I. pag. 47.) affinitate proxime accedens, inter *Tricholomata rigida* omnino princeps.

Pázsitos helyeken, vén tölgyek alatt, a Retki-gaj nevű erdőben Vinkovce táján, Tótországban, igen ritka. Octob.

Magánosan vagy csoportosan növő, óriási termettű, az *Ag. Colossus, imperialis* stb. méltó vetélytársa. — Tönkje teli, erős, hasas, 2—3" hosszú, 2" vastag, finoman szemcsés, fehér, lefelé fakó, a földalatt pedig hosszabított, fehér húsu, hüvelknyi vastag nyulványával a talajba mélyen beható. Kalapja tömör, húsos, domboruból lapos, középpontján kevésbé benyomott, egyarasznyi, felhámján sima, de utóljára szegletesen szétrepedő, fakószínű, idővel sötétebb. Lemezkéi mélyen kiszegélyezettek, majdnem szabadok, elől keskenyülők, alig sűrűk, 6—9''' szélesek, halaványok. Husa kemény, fehér, törés után sárgás. Szaga erős, dögbűzös az *Ag. sulfureus* szagához némileg hasonló. Ize kellemetlen. Sporái szabálytalanul gömbölydedek, középszerűek, fehérek.

Legközelebb rokonságban áll az *Ag. Colossus*-al FRIES (Monogr. I. p. 47.) és a merev *Tricholomák* közt a legkitűnőbb faj.

6. AGARICUS TRICHOLOMA PSAMMOPUS. KALCHBR.

Sgn. Ag. Hunfalvyi Scholzer Mpt. Suppl. II. n. 36. — Tab. III. Fig. 2.

In pinetis montanis siccioribus, praesertim sub laricibus, ad Balázsvölgy comitatus Sárosiensis (Schlzer) et ad Olaszinum Scepusii, raro. Aug. Sept.

Stipes solidus, cylindricus, 3—4''' crassus vel ventricosus et tum ad 6—10''' incrassatus, basi semper attenuatus alutaceo-ochraceus vel fulvescens, basim versus obscurior, e cinnamomeo umbrinus, squamulis obscurioribus, ex epidermide disrumpente natis, eleganter punctatus. Pileus carnosus, primum hemisphaericus, dein convexus, odtus vel leviter umbonatus, 1½—2'' latus, absolute siccus, squamulis fibrillosis parce vestitus vel subglaber, stipiti concolor, fulvescens. Caro firma alba vel albida. Lamellae emarginatae, denticulo adnatae, ventricosae, subdistantes, 2''' latae, flavidae. Odor subnullus. Sapor subdulcis, demum acris. Sporae subglobosae, minutulae (0,004 m. m.), albae.

Ag. equestri (L.) quadamtenus analogus, sed ob pileum absolute siccum *Tricholomatibus* flocculosis adscribendus et seriei systematicae pone *Ag. variegatum* inserendus.

Hegyi fenyvesek szárazabb helyein, főképen veres fenyők alatt, Sárosmegyében Balázsvölgy mellett (Schlzer.) és Szepesben Olaszi körül, ritka. Aug. Sept.

Tönkje teli, hengeres 3—4''' vastag, vagy pedig hasas és akkor 6—10'''-ra vastagodó, töve felé mindig vékonyuló, bőrszínűből fakó, alján sötétebb, fahéjszínűből fekete barna, felsőbb részén picziny pikkelykéktől, melyek a repedező felhából erednek, szemcsés. Kalapja husos, eleinte félgömbölyded, később domboru, tompa vagy kissé dudoros, 1½—2'' széles, száraz, rostoskás pikkelykéktől gyéren fedett vagy csupasz, tönkjével majdnem hasonszerű, sárga barnás. Husa kemény, fehér vagy fehéres. Lemezkéi kiszegélyezettek, fogacskával a tönkhez nőttek, hasasok, gyérek, 2'' szélesek, sárgások. Szaga jelentéktelen. Ize édeskés-csipős. Spórái majdnem gömbölydedek, kisecskék (0,004 m. m.), fehérek.

Az *Ag. equestri*-nek némileg megfelelő; de határozottan száraz kalapja folytán, a pelyhes *Tricholomák* közé veendő fel, és a rendszeres sorba az *Ag. variegatus* mellé iktatandó.

7. AGARICUS TRICHOLOMA ARGYREUS. KALCHBR.

Tab. IV. Fig. 1.

Ad margines pinetorum graminosas, muscosas, in colle Malucska, prope Olaszinum et in montibus ad pagum Porács, paucis modo locis, sed ibi frequens et quovis fere anno obvius. ept. Octob.

Mediocris, gregarius vel caespitosus, in tumulis crescens vel circulos amplos formans. Stipes 1—2'' longus, 2—4''' crassus, e farcto cavus, subaequalis, albus, primum e velo araneoso floccosus, dein fibrillose striatus, fragilis. Pileus tenuis, e convexo expansus, umbonatus vel gibbus, siccus, 1—2'' latus, albidus vel leviter tantum cinerascens aut fuscescens, circa marginem adpresse fibrillosus, centro vero squamulis obscurioribus floccosis vestitus. Lamellae emarginatae, tenues, confertae, 2—3''' latae, candidae, senio flavescens, haud vero cinerascens. Caro alba. Sporae minutulae (0,004 m. m.), globosae, albae.

Forma coloreque constans species, cum *Ag. terreo* haud comparanda, sed *Ag. sculpturato* omnino propinqua et huic, si libet, qua subspecies subjungenda. Fungus posterior, mihi in silvis nostris frequenter obvius, statura multum robustiore et pileo valde carnosus, late conico, squamis cinereis variegato a nostra specie eximie differt.

A fenyvesek gyepes, mohos szélein, Malucska nevű dombon Sz.-Olaszi környékén és a Porácsi hegységen, csak néhány helyütt, de ott gyakori és majdnem minden évben lelhető.

Középtermetű, seregesen vagy pázsitosan növe, nagy csoportokat vagy köröket alkot. Tönkje 1—2'' hosszú, 2—4''' vastag, tömöttből odvas, majdnem egyenletes, fehér, eleinte pókhálós fátólától pelyhes, később rostoskásan csikolt, törékeny. Kalapja vékonyhusu, domboruból kiterjedt, dudoros vagy púpos, 1—2'' széles, fehéres, gyengén szürkés vagy szürke-barnás, száraz, karimáján rostoskás, közepén sötétebb, pelyhes pikkelykékkal fedett. Lemezkéi kiszegélyezettek, vékonyak, sűrűk, 2—3'' szélesek, tiszta fehérek, idővel sárgulók, nem pedig szürkülők. Husa fehér. Spórái kicsinyek, gömbölydedek, fehérek.

Színében és alakjában igen állhatatos faj, melynek az *Ag. terreus*-sal semmi köze; de igenis rokon az *Ag. sculpturatus*-al, és ha tetszik, ennek mint alfaj alá rendellhető. Ezen utóbbi gomba, melyet erdeinkben gyakran észlelhettem, sokkal nagyobb termete és vastag husu, szélesen kúpos, hamuszínű pikkelyektől tar-

Tam parum vero differt ab hac *Ag. argyraceus* Bulliardi ut primum ambarum conjunctionem meditaverim. Attamen species Bulliardi vix sufficienter cognita est, nec iconem ejus (tab. 423) unquam vidi, in descriptione vero (FRIES Monogr. I. pag. 61.) pileus convexo-planus dicitur et lamellae vix ultra lineam latae poscuntur; quod a nostro fungo alienum. His de causis speciem nostram proprio nomine insigniendam putavi.

kázott kalapja által nagyon elüt. — A választott név által fajunk szoros rokonságát a Bulliard-féle *Ag. argyraceus*-al akartam kitüntetni: hajlandó is valék e két faj egyesítésére; de mégis, Bulliárd gombája némileg kétes, ábráját (t. 423) nem láttam, a leírásban pedig (FRIES Monogr. I. 61. lap,) róla az mondatik, hogy kalapja domboruból lapos (tehát nem dudoros), lemezkéi pedig alig másfél vonalnyiak, tehát igen keskenyek, mi fajunkról épen nem állítható. Ennélfogva ezt külön név alatt felhozandónak véltem

8. AGARICUS TRICHOLOMA CENTURIO. KALCHBR.

Tab. IV. Fig. 2.

In pinetis muscosis, circa Olaszinum raro. Sept. Octbr. Fungum hunc spectabilem, solitarie nascentem, anno praeterlapso reperi, et quidem in paucis tantum individuís. — Stipes carnosus, faretus, 3" longus, ventricosus, pollicem et ultra crassus, laevis, obsolete fibrillosus, albus. Pileus carnosus, e glandiformi campanulatus, in umbonem validum elevatus, margine infractus, demum expansus, subrepandus, 3—5" latus, siccus, e fusco tabacinove lividus, epidermide in fibrillas adpressas secedente. Lamellae profunde emarginatae et fere liberae, vix confertae, 3—4''' latae, pallidae, colore immutabili. Caro crassa, pure alba. Odor nullus, sapor mitis. Sporae minutae, globosae, albae.

E Tricholomatibus flocculosis proximus *Ag. aestuanti* cui modo stipes tenuior, cum lamellis flavescens. Cum *Ag. sculpturato* habitu congruit, sed pileus non squamosus et color omnino peculiaris, aegre describendus.

Mohos fenyvesekben. Szepes-Olaszi táján, ritka. Sept. Oct. Ezen tekintélyes gombát mult évben először letem néhány magánosan növv példányban. Tönkje husos, tömött, hasas, 3" hosszú, egy hüvelyknyi vagy még vastagabb, sima, alig észrevehetőleg rostoskás, fehér. Kalapja husos, makki-domuból harangidomu, erősen dudoros, szélén behajlott, utóljára kiterjedt, kissé kanyaru, 3—5" széles, száraz, barnából vagy dohányszínűből szürkés, felhámján a kalaphoz simuló rostoskákra oszló. Lemezkéi mélyen kiszegélyezettek, majdnem szabadok, alig sűrűk, 3—4''' szélesek, halványok színükben meg nem változó k. Husa vastag, fehér. Szaga nincsen, íze enyhe. Sporái kicsinyek, gömbölydedek fehérék.

A pelyhes Tricholomák közt legközelebb van hozzá az *Ag. aestuans* Fr. és tőle csak az által tér el, hogy ennek tönkje vékonyabb és a lemezekkel együtt sárgás. Gombánk külseje, termete oly forma, mint az *Ag. sculpturatus*-é; de kalapja nem pikkelyes és annak színe igen különös, nehezen leírható.

9. AGARICUS TRICHOLOMA TUMULOSUS. KALCHBR.

Tab. V.

In pascuis silvaticis, praesertim ad radices *Cirsii lanceolati* et ad margines pinetorum, prope Olaszinum Scepusii, raro, sed unico saltem loco quotannis redux et quidem sero autumnno, Octob. Nov. Aestate media semel tantum reperi.

Densissime caespitosus! Caespites saepe ingentes, 1—4 spithamas in diametro metientes, ex individuís numerosis, nonnunquam centenis, basi in corpus carnosum coalitis, constantes in

Szepes-Olaszi közelében, a fenyvesek szélein, fűves, mohos helyeken és erdei legelőkön, főképen a lándzsás Bársing kiszáradt gyökerei mellett. Általán igen ritka; de ismerék egy helyiséget, melyen minden évben terem, és pedig késő ősszel, october vagy november havában. Nyár derekán csak egyszer találtam.

Igen sűrűen pázsitos. Pázsitjai sokszor igen nagyok, átmérőjük 1—4 arasznyi, e mellett számos, néha több

terram quasi detrusi, pileis maxime compaginatiss. testudineo-imbricatis, et mutua pressione irregul. ribus.

Hic est status juvenilis fungi, quem ob gelu ingruens raro egreditur, et in quo *Ag. clitoc. humosum* (FRIES Monogr. I. pag. 117.) quodammodo refert. Sed pileum margine striatum non vidi.

Jove favente ulterius explicatus longe aliam acquirit faciem. — Stipes tum validus, solidus, carnosus, subaequalis, basin versus mox attenuatus, mox incrassatus, imo ventricosus, 2—5'' longus, 3—9''' crassus, curvato adscendens, laevis, floccoso-pulverulentus, demumque nudus, pallidus. Pileus in disco modo carnosus, ceterum tenuis, e conico expansus, umbonatus, vel circa umbonem depressus, laevis, glaber, 1—4'' latus, integer, obscure umbrinus, demum vero depallens, luride fuscescens, margine nonnunquam repando et lacero. Caro uda, in ambitu livescens aut cinerascens, siccitate alba. Lamelle adnatae, leviter emarginatae, quaternatae, 2—3''' latae, ex albido dilute cinerascens. Odor debilis, farinae recentis. Sapor gratus. Sporae parvae, ovatae, albae.

In cibum parari jussi, et deliciosum reperi.

Agarico *Pedi Caprae* proxime affinis, nec nisi serotina vegetatione et pileo haud tigrino distinctus, ut pro ejus forma autumnali haberi possit.

mint szász egyénből állanak, melyek alul egy husos tömegbe összefolynak és szintén a földbe lenyomvák; kalapjaik pedig sűrűn összeszorítvák, és kölcsönös nyomás folytán szabálytalanok, fedelékesek.

Ez az ifju, még fejlődésben levő gombának állapota, melyen a beálló fagy miatt ritkán mehet tul. Ezen állapotban némileg az *Ag. (Clitocybe) humosus*-t (FRIES Mon. I. 117. lap) állítja előnkbe. Hanem esikolt karimát fajunk kalapjain soha nem láttam.

Ha kedvező időjárásban tovább fejlődhetik, egészen más alakot ölt magára. Ekkor tönkje teli, pelyhes, husos, majdnem egyenletes, vagy hasas, alján néha vékonyuló, néha vastagodott, 2—5'' hosszú, 3—9''' vastag vagy még vastagabb, görbén emelkedő, sima, lisztes-pelyhes vagy utoljára mesztelen, halavány. Kalapja csak középpontján husos, különben vékony husu kúposból kiterjedt, dudoros, vagy dudora körül lenyomott, 1—4'' széles, sima, csupasz, épszelű, fekete-barna; későbbben halványuló, szenygyesen barnás, szélén ide stova hajlott vagy szagगतott. Husa fris állapotban fehéres, kerületén hullaszintű vagy szürkés, szárazon fehér. Lemezkéi tönkhez nőttek, gyengén kiszegélyezettek, négyesek, 2—3''' szélesek, fehérből szürkés. Szaga a fris liszté. Ize kellemes. Spórái kicsinyek, tojásdadok.

Ételnek főzve igen jóízűnek találtam:

Az *Ag. Pes Caprae*-hoz igen közel áll stőle csak későbbi időszakba eső tenyészte és egyszintű kalapja által különbözik; tehát könnyen amaz őszi alakjának tekinthető.

10. AGARICUS CLITOCYBE TRULLAEFORMIS. FRIES

Epier. p. 68. Monogr. I. p. 121. — Tab. VI. Fig. 1.

In Europa boreali dumeta colit, apud nos vero fungum hunc in silvis montanis Scepusii reperi prope Olaszi, Vojkócz et Folkmár, sed etiam hic us tantum locis ubi silvis altis dumeta se immiscent.

Species rara et ob colorem tristem facile praetervisa. Specimina per me lecta minoris sunt staturae quam illa Friesii, in Monogr. I. e. descripta; sed cum his pileo nullatenus hygrophano, infundibuliformi margine explanato et, cum stipite, cinereo nigricante lamellis que candidis optime congruunt.

Északi Európában mezei csallitokban tenyészik, nálunk pedig erdős hegyeken leltem Szepességen, Olaszi, Vojkócz és Folkmár mellett, hanem itt is csak oly helyeken, hol a magas erdő bokrokkal vegyítve van. Aug. Sept.

Ritka és setét szinezeténél fogva kevésbé feltűnő faj. Példányai, melyeket én szedtem és lefestettem, kisebb termetűek ugyan azoknál, melyeket FRIES i. h. ír le, de mégis száraz, tölcserforma, lapított karimájú, feketés szürke. Kalapjai és tisztán fehér lemezkéi által velők igen jól megegyezők.

11. AGARICUS COLLYBIA ATRAMENTOSUS. KALCHBR.

Tab. VI. Fig. 2.

Ad truncos putridos pinuum Scepusii, parce. Aug.

Catervatim nascens. Stipes cartilagineus, elasticus, factus, aequalis, 2—3' longus, 1—2''' crassus, subflexuosus, laevis, nudus, basi albo-floccosus, elivido mox nigrescens. Pileus carnosulus, e convexo expansus, plerumque umbonatus, impolitus, exstrius, superficie inaequabili, subrugulosa, ½—1" latus, elivido fuliginosus, mox totus nigrescens. Lamellae subconfertae, uncinato-adnatae, angustae, quaternatae, marginem versus attenuatae, albae vel glaucescentes senio vel pressione nigrescentes et quasi atramento tinctae. Odor saporque subnullus.

Collybiis teprophanis, inodoris, juxta *Ag. murinum* Fr. et *Ag. plexipodem* Fr. (Monogr. I. p. 173.) inse-rendus; sed ab omnibus hujus gregis stipite farcto, carne nigrescente, stationeque in truncis diversus.

Rothadó fenyőtörzsökön, Szepességen, ritkán. Aug.

Csoportosan növvő. Tönkje porcos, ruganyos, tömött, egyenletes, 2—3" hosszú, 1—2''' vastag, néha görbült, sima, mesztelen, alján fehér-pelyhes, hullaszínű, de hamar feketedő. Kalapja husoskás, domborúból kiterjedt, többnyire dudoros, durva, nem csikolt, egyenetlen, kissé redős felülettel ½—1" széles, hullaszínűből. kormos, és utoljára egészen fekete. Lemezkéi majdnem sűrűk, horgodtan tönkhez nőttek, fehéresek vagy szürkés, elavulás vagy nyomás által feketedők, mintha tentával lennének bemocskolva. Husa kalapjában fehér, tönkjében hullaszínű, utoljára koromfekete. Szaga és íze jelentéktelen.

A szagtalan, szürkés Collybiák közé iktatandó, s pedig az *Ag. murinus* FRIES és *Ag. plexipes* Fr. (Monogr. I. 173. l.) közelében; de tömött tönkje, feketedő husa és lakhelye által, ezen osztály minden fajaitól eltér.

12. AGARICUS COLLYBIA PLUMIPES. KALCHBR.

Tab. VI. Fig. 3.

Ad conos pinuum, in silvis campestribus Scepusii.

Jam ineunte Majo, in *Ag. esculenti* consortio, a quo tamen jam primo obtutu discernendus.

Stipes fistulosus, tenax, haud strictus, sesquiunciam longus, lineam vix crassus, laevis, glaber, albus, deorsum lividus, radice mediocri, flexuosa, fibrillis longis, patentibus strigosa, conis adhaerens. Pileus tenuis, carnosulus, campanulatus, demum expansus et subumbonatus, 4—6''' latus, nitens, subtilissime innato fibrillosus, fusco-lividus, margine dilutior, subcrenulatus. Lamellae emarginato-adnexae et denticulo decurrentes, angustae, vix lineam latae, subdistantes, binatae et ternatae, albae.

A proximis, *Ag. tenacello* P. vigendi tempore, ab *Ag. esculento* WULF. stipite haud fulvente, nitore pilei fere conici et radici brevi differt; sed suspicari licet, *Ag. spinipedem* Sowerb. hujus loci esse. Confer. FRIES (Monogr. I. pag. 159.)

Ab *Ag. conigeno* P. multum distat.

A fenyők tobozain, mezei ligetekben, Szepességen.

Már május kezdetén terem az *Ag. esculentus* társaságában, melytől pedig pedig már első tekintetre is megkülönböztethető.

Tönkje csöves, szívós, nem egészen egyenes, hossza másodfél hüvelyknyi, vastagsága alig vonalnyi, sima, csupasz, lefelé hullaszínű, vagy szürkés-barnás és közepesen hosszú, rostoskától borzas gyökerével a tobozokhoz nőtt. Kalapja vékony, husoskás, harang-idomu, utoljára kiterjedt és kissé dudoros, 4—6''' széles, fénylő, finom benőtt rostoskákkal, füstös-barna, szélén világosabb, rovatos. Lemezkéi kiszegélyezettek, tönkhez nőttek, fogacskával lefutók, keskenyek, alig vonalnyi szélességűek, gyéreskén állók, kétszeresek és hármassok, fehérek.

A közelálló *Ag. tenacellus*-tól tenyészetének ideje által, az *Ag. esculentus*-tól szürkés (nem pedig sárgás) tönkje, kúpszerű, fénylő kalapja és rövidebb gyökere által különbözik; de gyanítható, hogy az *Ag. spinipes* (Sow.) vele azonos. Lásd FRIES (Monogr. I. 159. lap.) Az *Ag. conigenus*-tól távol áll.

13. AGARICUS COLLYBIA RANCIDUS. FRIES.

Epier. p. 95. Monogr. I. p. 170. — Tab. VI. Fig. 4.

Locis muscosis pinetorum, ad terram, in collo Verpusch prope Olaszi, non frequens. Sept. Oct.

Icon hujus speciei, jubente FRIESIO depicta, in Museo Academiae scient. Holmiae asservatur; at huiusmodi publicata non est. Figurae nostrae formam hujus fungi minorem quidem, sed bene evolutam adumbrant.

A fenyvesek mohos helyein, földön, Verpusch nevű dombon, Szepes-Olaszi mellett, nem gyakori. Sept. Oct.

Ezen fajt ugyan már FRIES lefesté és ábrája a stockholmi tud. akadémia muzeumában őriztetik, de eddig kiadva nincsen. Jelen ábrám kisebb, de egyébiránt jól kiképzett válfaját állítja előnkbe.

14. AGARICUS MYCENA CAESIPELLUS. KALCHBR.

Tab. VII. Fig. 1.

In pinetis montanis, umbrosis ad Olaszi, Porács et Vitkócz, parce, Sept. Nov.

Stipes cartilagineus, fistulosus, curtus, 1—1½" longus, sursum attenuatus, basi clavatus, 1—3" crassus, albido pubescens, sursum laevis, glaber, caesiellus vel litaceus, apice albo-farinolentus. Pileus disco modo carnosulus, e campanulato convexus, obtusus, ½—1" latus, laevis, glaber, siccus, margine nonnunquam striatus, caesiellus, lilaceus aut violaceus, in argillaceo fuscum expallens. Lamellae rotundato-adnatae, ventricosae, fere semicirculares, vix confertae, pro ratione perlatae, 2—3", violaceo-lilaceae, acie dilutiores. Odor Raphani.

Statura et colore formis quibusdam *Ag. laccati* similis; sed vera omnino Mycena, e serie Adonidarum. Lamellas nunquam vidi pulverulentas. Procul dubio etiam *Ag. amethysteo-roseus* SCHULZER (Mpt. pag. 1106. Fig. 2.) et fors ejusdem Auctoris *Ag. caesiellus* (Mpt. pag. 1115. Fig. 5.) hujus loci.

Árnyas hegyi fenyvesekben, Szepességen, Olaszi, Porács és Vitkócz határán, nem gyakori. Sept. Nov.

Tönkje porczos, csöves, kurta, 1—1½" hosszú, felfelé vékonyuló, alján bunkószertűen vastagodott, 1—3" vastag, alul fehér-pelyhes, felül sima, meztelen, szürkén kékes vagy lilaszínű, csúcsán fehér-lisztes. Kalapja csak közepén husoskás, harangidomuból domboru tompa, ½—1" széles sima, csupasz, száraz, szélén néha gyengén rovátkolt, violaszínű, lilaszínű vagy kékes; színét vesztve pedig agyagszínű-barnás lesz. Lemezkéi kerekdeden tönkhöz nőttek, hasasok, majdnem félkörösek, alig sűrűk, aránylag igen szélesek, (2—3"), viola-lila színűek, élükön világosabbak. Szaga retkeszerű.

Termete és színe által az *Ag. laccatus* némely alakjaihoz hasonlít; hanem igazi Mycena, az Adonidák sorából. Lisztes lemezkéket nála soha sem láttam. — Kétséggel ide tartozik SCHULZER-nek *Ag. amethysteo-roseus*-a (Kézirata 1106. lap. 2. ábr.) és — talán — ugyanazon szerzőnek *Ag. caesiellus*-a (1115. lap 6. ábr.) is.

15. AGARICUS OMPHALIA RECLINIS. FRIES.

Cpier p. 127. Monogr. I. pag. 190. — Tab. VII. Fig. 2.

Scepusii, ad Olaszinum, hucdum unico tantum loco valde umbroso silvae Predna observatus, in trunco pini prostrato et putredine paene consumto. Aug. Sept.

Cartilagineus, tenax, hygrophanus. — Stipes fistulosus, gracilis, aequalis, laevis, glaber, lividus, basi albo-floccosus. Pileus submembranaceus, e campanulato convexus, profunde et anguste umbilicatus, margine deflexo striatus, vix 1" latus,

Szepesben, Olaszi környékén, de eddig csak egy helyen, tudniillik egy ledőlt, félig korhadt, mély árnyékban fekvő fenyőtörzsökön Predna nevű erdőben. Aug. Sept.

Porczos, szívós, nedvesnek látszó! Tönkje csöves, karcsu, sokszor tekervényes, sima, kopasz, hullaszínű, tövén fehér-pelyhes. Kalapja majdnem hártyás, harangidomuból domboru, mélyen és szűken küldökös, lehajlott szélén rovátkolt, alig 1" széles,

glaber, nudus fuligineo-lividus, siccus griseus. Lamellae arcuatae, in pileo cyathiformi longe decurrentes, albedo-griseae. Mycelium abum.

Haec quoque species pariterque sequens, in Museo Academiae secient, Holmiensi depicta exstat, at nondum est publicata.

sima, friss állapotban hullaszintüből feketés, szárazon szürkés. Lemezkéi ivesek, a köldökös kalapon hosszan lefutók, fehéres-szürkék. Alsövete fehér!

Ezen faj, úgy mint a következő is, lefestve a Stockholmi tud. Akademia museumában találtatik, de kiadva még nincsen.

16. AGARICUS OMPHALIA CYANOPHYLLUS. FRIES.

Monogr. II. pag. 293. Kalkbr. Enum. n. 1035. — Tab. VII. Fig. 3.

Elegantulam hanc coloreque peculiari insignem speciem, eodem cum priore tempore, in eodemque trunco, per plures annos reducem legi

Stipes fistulosus, aequalis, pro ratione curtus, vix 1—1½" longus, lineam crassus, laevis, glaber, lubricus et livido lutescens fulvescensve, ipsa basi in individuis bene evolutis e mycelio splendide violaceo floccosus. Pileus membranaceus, campanulatus distincte umbilicatus, vix unciam latus, pellucide striatus, glaber, per se lutescens, sed ob colorem lamellarum translucens lilacino fuscus, moxque flavo-virens. Lamellae vere decurrentes, arcuatae, ternatae subdistantes, violaceae aut lilaccae senio expallentes.

Csinos kis faj, melyet az előbbivel több éveken át ugyanazon időben s ugyanazon egy törzsön leltem.

Tönkje csöves, egyenletes, aránylag kurta, alig 1—1½" hosszú, egyvonalnyi vastag, sima, csupasz, síkamlós, hullaszintüből sárga vagy veres-sárgás, tövén pedig, jól kiképzett példányokon fényesen violaszínű puhelytől fedett. Kalapja hártyás, harangidomu, határozottan köldökös, alig hüvelknyi, rovátkolt sima, magában véve bőrsárga, de mivel rajta a lemezkék színe át látszik, lilaszínű barnás, majd pedig zölden sárgás lesz. Lemezkéi hosszan lefutók, ivesek, hármások, majdnem gyérek, viola vagy lilaszínűek, idővel szintvesztők.

17. AGARICUS PLEUREOTUS SAPIDUS. SCHULZER.

Mpt. pag. 851. Fig. 1. 2. — Tab. VIII. Fig. 1.

Per Slavoniam, in silvis vastis confinii militaris Brodensis, ad truncos emortuos Ulmi suberosae prostratos vel adhuc stantes, — perfrequens, rarior et macrior in quercubus. Exeunte Aprili ad Novembrim.

Germ. Rustenschwamm. Slavon. Brestovaca.

In caespitulis, catervatim prorumpens. Stipites e gompho carnosus, tenaci, albo prodeuntes, solidi, saepe ramosi, curvato adscendentes, sursum incrassati et in pileum dilatati, 1—2" longi, 3—8" crassi, albi vel pallide flaventes. Pilei excentrici vel laterales et subsessiles, difformes, convexi, centro depressi, 2—5" lati, laeves, glabri, albi, lutei, fumoso-fuscescentes vel umbrini, his coloribus saepe in uno eodemque trunco variantes. Caro pure alba, praesertim stipitem versus tenacella. Lamellae decurrentes, laxae, distantes, 3—5" latae, acie integrae, pallidae. Sapor odorque dulcidulus, haud gratissimus. Sporae magnae, oblongo-ovatae, 0,01—0,012 m. m. longae, diaphanae, glabrae, albae in lilaceum vergentes.

Magyarország hártyagombái.

Tótországban, a brodi határórség rengeteg erdeiben a para szilfák kiszáradt, ledőlt vagy mig álló törzsein nagyon gyakori, ritkábban és nem oly jól kifejeletten tölgyeken is tenyészik. April végétől fogva novemberig.

Németül: Rustenschwamm. Tótul: Brestovaca.

Seregesen kitóduló pázsitokban. Tönkjei husos, szívós gömbből fejlődnek ki és sokszor ágakat hajtanak, teliek, görbültek, felfelé vastagodók és kalapjukba szélesek, 1—2" hosszúak, 3—8" vastagok, fehérek vagy halványan sárgulók. Kalapjai középponton kívüliek vagy oldalt állók vagy néha tönktelenek, különböző alakúak, domborúk, tetejükön behorpadtak, 2—5" szélesek, simák, csupaszok, fehérek, sárgák, szürkék vagy fekete-barnák. Ezen színváltozékonyság néha ugyanazon egy fatörzsön mutatkozik. Husa tisztán fehér és — főleg a tönkben — kissé szívós. Lemezkéi lefutók, lazák, gyérek, 3—5" szélesek, szélükön épek, halványok. Szaga és íze édeskés, de kellemesnek nem épen mondható. Spórái nagyok, hosszan tojás-

Fungus exaridus, aqua humectatus iterum reviviscit, sporasque spargere pergit. In cibum aestimatur et non tantum in silvis avide legitur, sed etiam in hortis, in truncis ulmi saepius aqua perfusus colitur. — A proximo affini *ag. ostreato* etiam in Slavonia frequenter obvio, fungus noster habitu alieno, stipite saepe ramoso et sporis incarnatis nec albis dissert et ab hoc per vulgus etiam distinguitur.

Hujus loci etiam *Panus agaricoides* SCHULZER l. c. fig. 3. in comitatu Bihar ad Ulmos effusus lectus, pileo fuligineo, lamellis cum stipite sordide flaventibus et stipite venis anastomosantibus vage reticulato adeo distinctus ut saltem qua varietas insignis notetur. (Tab. nostra. VIII. Fig. 1. b.)

dadok, 0,01—0,12 m. m hosszuk, átlátszók, simák, fehérek, lila vagy testszínű árnyéklattal.

A száraz gomba nedvesítés által újra elevenül és sporái szétszórását folytatja. Eledelel nagyra becsülik és nem csak az erdőkben szedik, hanem kertekben is mivelik szilfa törzsökön, melyeket gyakran vízzel lócsolgtatják. — A közel-rokon és Tótországban is gyakori *Ag. ostreatustól*, gombánk egész külseje, sokszor ágas tönkje és testszínű nem pedig fehér sporái által tér el, s tőle a nép által is különböztetik.

Ide való a SCHULZER féle *Panus agaricoides* is (i. h. 3-ik ábra), melye ő Bihar vármegyében közönséges Szilfán szedett. Ez füstszínű kalapja, szennyesen sárgás lemezkéi és szétágazó erekkel gyéren behálózott tönkje miatt, érdemes hogy legalább mint válfaj jegyeztessék fel.

18. AGARICUS PLEUROTUS PARDALIS. SCHULZER.

Mpt. pag. 859. Fig. 1. — Tab. VIII. Fig. 2.

Ad truncum quercus, in silva Szabar prope Mohács Hungariae australis. Octob.

Caespitosus. — E substrato nempe prodeunt tubercula carnosae, alba, mox divisa in stipites numerosos, pileolos vix excentricos gerentes. Stipites solidi, sursum attenuati, curvato adscendentes, 2" circiter alti, 2—6''' crassi, superficie rudes, nonnunquam fere scrobiculati, albi. Pilei carnosae, e convexo — expansi, margine inflexi 1—2" et ultra lati, primum saturate castanei, laeves glabri, demum peculiari modo tessulato notati vel guttato marmorati, epidermide haud disrupta. Lamellae adnato-secedentes, demum postice rotundatae, confertae, 2''' latae, pallidae. Odor ingratus, illo Polypori squamosi similis. Sapor subdulcis, dein amaricans, nauseosus.

Ag. Umario FR. et *Ag. tessulato* FR. utipue proximus; sed colore pilei stipitisque indole bene diversus.

Egy tölgynek törzse, a szabari erdőségben Mohács mellett, déli Magyarhonban. Octob.

Pázsitos. — Az alaphól nyanyis fehér gömböcskék fejlődnek ki, melyek számos, majdnem középponti kalapocskákat hordozó törzsekre oszlanak. Ezen tönkök teliek, felfelé vékonyulók, görbétől felegyenesedők, körülbelül 2" hosszúak, 2—3''' vastagok, felületükön durvák, néha majdnem gödröcskések, fehérek, kalapjaik husosak, domborúból tágulók, kissé dudorosak, szeleiken behajlottak, 1—2" szélesek és szélesebbek, eleintén setéten barnák, simák, csupaszok, aztán különös módon táblásan jegyezték, vagy pettyesen márványozták, de a nélkül, hogy felszínük fel volna repedve. Lemezkék tönkhöz nőttek, de elválók, aztán hátulról kerekítettek, sírűk, 2' szélesek, halványok. Szaguk kellemetlen, a Polyporus squamosus szagának megfelelő. Ize édeskés aztán keserűs, émelygős.

Ag. Ag. Ulmarius és *Ag. tessulatus*-hoz ugyan közel áll, de kalapjának színe és tönkjének természete által tőlük eléggé különbözik.

19. AGARICUS PLEUROTUS SUPERBIENS. SCHULZER.

Mpt. pag. 1093. Fig. 3. — Tab. IX.

In silvis frondosis dumetisque Slavoniae, ad terram, a Junio in Novembrim silvarum decus.

Caespitosus vel, rarius, solitarius. — Stipes farctus, cylindricus vel sursum aequaliter attenuatus, 1—6"

Tótország lombos erdeiben és csallitjaiban, földön, Juniustól — Novemberig. Az erdők disze!

Pázsitos, vagy, ritkábban, magános. — Tönkje tömött, hengerded vagy felfelé egyenlően vékonyuló, 1—6" hosszú,

longus, $\frac{1}{2}$ —1" crassus, ut plurimum excentricus, aut sublateralis, lamellis fere concolor. Pileus carnosus primum e hemisphaerico convexus, margine involutus, saturate rufo — brunneus, castaneus vel in aurantiacum vergens, et in cinnamomeum expallens, demum infundibuliformis, cum stipite in conum inversum, 3—9" altum et 3—8" latum confluent. Lamellae decurrentes, utrinque attenuatae, subconfertae, 1—5" latae, primum saturate croceae vel vitellinae, demum pallidiores lutescentes vel cinnamomeae. Caro compacta, senio tenax, albida vel lutescens. Sapor et odor haud ingratus Sporae pure albae, globosae, vix 0,003 m. m. diam. glabrae.

Ag. divisus SCHULZER Mpt. pag. 1094 fig. 1. in truncis vetustis Prunorum et Quercuum, rarius in Populis pyramidalibus caesis, ad Zabar, Vinkovce et Karansebes lectus. Aug. Octob.

Hic est forma prioris, maxime luxurians, densissime caespitosa! — Assurgunt nempe e basi communi stipites in ramos divisi, nonnunquam 6" longi et pollicem crassi, pilei vero ad 4—6" dilatantur. Carnosior est, quam species primaria, pressusque succum croceum, chartas intense tingentem fundit. Post pluvias copiosas putrescens, foetorem intolerabilem spargit.

SCHULZER fungum hunc in cibum coqui jussit, quem degustans, emetici optimi effectum expertus est.

$\frac{1}{2}$ —1" vastag, többnyire központ kívüli vagy oldalagos, a lemezekkel hasonló színű. Kalapja husos, eleinte félgömbölyűből domboru, szélén betekerődött, setétrőt-barna, gesztenye színű, vagy narancssárga, aztán színét veszítve, fahéjszínű, utoljára tölcseralaku, tönkjével felfordított 3—9" magas, 3—8" széles kúpba összefolyó. Lemezkéi lefutók, kétfelől vékonyulók, majdnem sűrűk, 1—5" szélesek, eleinte setét sáfrán vagy tojássárgák, idővel halványabbak, sárgások vagy fahéjszínűek. Husa tömör, avult korában szívós, fehér vagy sárgás. Ize és szaga nem épen kellemetlen. Sporái tisztán fehérek, gömbölydedek, 0,003 m. m. átmérőjűek, simák.

Van neki szép válfaja:

Ag. divisus SCHULZER Mpt. 109. lap, 1 ábr., mely vén szilva- és tölgyfák törzsökén, ritkább levágott jegenye-nyárfán terem, Szabar, Vinkovce és Karansebes táján.

Ez az előbbinek nagyon bujálkodó, sűrűen pázsitos, fán termő válfaja! — Közös alaptól tudniillik, számos ágas tönkek emelkednek fel, melyek néha 6" hosszúak és hüvelknyi vastagságnak; kalapjaik pedig 4—6" ig szélesbülnek. Husosabba mintafajnál és nyomva sáfrán-színű levet bocsát, mely a papirost élénk színnel festi. Ha bő esőzések folytán rothadt, kiállhatatlan büzt áraszt.

SCHULZER e gombát ételnek főzette, s azt megevén, tapasztalta, hogy igen jó hánytatószer.

ANNULARIA. SCHULZER.

Mpt. p. 1079.

Novum subgenus, in quo omnia Pluteorum, modo stipites annulatus.

Syn: *Chamaeota* Warthington Smith. Schulzer denominationi suae prioritatem vindicat.

Mindenben a Pluteás osztálylyal megegyező, csak hogy tönkje gyűrűs.

Hasonneve: *Chamaeota* Worthington Smith. Schulzer maga részére a prioritást igénybe veszi.

20. AGARICUS ANNULARIA FENZLII. SCHULZER.

L. e. Fig. 1. — Tab. X. Fig. 1.

In truncis putridis Tiliae, per silvam Fruscagora, prope Kamenitz Slavoniae. Aestate valde pluvia.

Solitarinus. — Stipes faretus, demum totus cavus subaequalis vel sursum attenuatus, 2 $\frac{1}{2}$ " longus 2—3" crassus, fibrillosus, dilute sulfureus, basim versus intensius coloratus sed haud splendens. Annulus ultra medium stipitis remotus, parvus, haud diu persistens. Pileus carnosus sed tenuis, primum ovatus, mox e

Korhadt hársfa törzsökön, Frusca-gora nevű erdőségben, Kamenitz mellett, Tótországban. Igen esős nyarakban.

Magános. — Tönkje tömött, utoljára egészen odvas, majdnem egyenlő vagy felfelé vékonyuló $\frac{1}{4}$ " hosszú, 2—3" vastag, rostoskás, halvány, kénkőssárga, töve felé elevenebb színű, de nem fénylő. Gyűrűje a tönknek középeig vagy azon túl eltávolított, kicsiny, nem sokáig tartó. Kalapja husos, de mégis vékony, eleinte

convexo-planus, obtusus, demum depressus, 1—2" latus, laevis, glaber, haud splendens, amoene sulfureo vitellinus. Sporae, subglobosae majusculae, 0,006 m. m. diam. glabrae, pellucidae cum guttula oleosa, argillaceo-carneae.

Fungus hic jam ob stationem suam in truncis, at Psalliotas nullatenus referendus est, nec facile alibi intrudi potest; inter Rhodosporos vero novi omnino sectionis typum prabet. — Schulzer etiam Ag. laevem Krombh. hucdum ad Psalliotos relatum, in quo sporas dilute roseas vel albas observavit, ad hoc subgenus retulit; sed an jure? — adhuc sub judice lis est.

tojásdad, aztán domboruból lapos, tompa, utoljára benyomott, 1—2' széles, sima, csupasz, fénytelen, kellemesen kénköszinű vagy tojássárga. Spórai majdnem gömbölydedek, 0,006 m. m. átméretűek. átlát-
szók, olajos cseppel, agyagszínűből rózsaszínűek.

Ezen gomba már csak azért is, mivel fán terem, a Psallioták közé nem sorozható be; oly könnyen máshová sem tolható; hanem igenis a Rózsasporások sorában alkotandó új osztályra, jó anyagot szolgáltat. — SCHULZER az ag. laevis-t (Krombh.), melyen rózsaszínű vagy fehér spórákat észlelt, ezen új osztályhoz számítja, de hogy joggal-e? — még kérdés.

21. AGARICUS PLUTEUS PATRICIUS. SCHULZER.

Mpt. pag. 1077. Fig. 2. 3. — Tab. Fig. X. 2.

In truncis putridis Quercus et Fraxini, Hungariae australis et Slavoniae, ad Nyárad prope Mohács et ad Leskovac prope Vinkovce. Autumnalis.

Gregarius et caespitosus. — Stipes solidus, cylindricus, curvato-adscendens, nonnunquam compressus, 2—4" longus, 5—8''' crassus, laevis, glaber vel basim versus squamulis concoloribus vestitus albus. Pileus primum carnosus, bullaceus vel hemisphaericus, dein expansus, umbonatus, carne marginem versus valde attenuata et fere evanescente, 2—6" latus, albidus, sed mox fumoso-griseus, in disco praesertim squamis umbrinis et cinnamomeis ornatus, quae squama actate in squamulas minores fibrillosas solvuntur et demum disparent: tum vero epidermis glabrata et sericeo nitens radiatim rumpitur, carnem albam denudans. Lamellae remotae, postice rotundatae, ventricosae, vix confertae, 3—9''' latae, ex albido carneae et mox decolores. Caro mollis, pure alba. Sapor et odor haud ingratus. Sporae irregulariter ovatae, 0,006 m. m. longae argillaceo carneae, glabrae, cum nucleo oleoso.

Ab Ag. pellito Pers. stalura majore et pileo umbonato-squamis variegato distinctus, ab Ag. cervino SCHAEFF. colore et caespitoso crescendi modo, praecipue vero pileo in ambitu membranaceo. Sed adsunt formae intermediae. Sic Ag. Patricius b) Juglandis. SCHULZER l. c. fig. 4. pileum primo unicolore umbrinum habet, qui vero mox albeseit, stipitem vero fibrilloso-scabrum, basi squamulis obscurioribus notatum, hisque characteribus ad Pluteum cervinum jam propius accedit. In genere vero omnes Plutei nimia affinitate juncti sunt.

Magyar- és Tótországban, Nyárad mellett, Mohács közelében és Leskovácson, Vinkovce mellett. Ősszel.

Csoportban vagy pázsitosan. — Tönkje teli, hengerded, görbült tövéből felegyenesedő, néha összenyomott 2—4" hosszú, 5—8''' vastag, sima, kopasz, vagy tövé felé hasonszínű pikkelyekkel ruházott, fehér. Kalapja eleintén husos, hollyagszerű vagy félgömbű, aztán kiterjedt, dudoros, széle felé igen vékonyuló vagy majdnem elenyésző hussal, 2—6" széles fehér, később füstösen szürke, közepén umbrabarna vagy fahéjszínű pikkelyekkel ékesített, mely pikkelyek idővel kisebb, rostocskás pikkelykékre oszlanak, utoljára pedig eltűnnek. Végtére a simított, selyemszerűen fénylő felhám, sugárzóan felrepedvén, repedéseiben fehér húst mutat. Lemezkéi eltávolítvák, hátul kerekítettek, hasasok, alig sűrűk, 3—5''' szélesek, fehérésből, rózsaszínűből és majdan színetvesztők. Husa puha, tisztán fehér. Szaga és íze nem kellemetlen. Spórai szabálytalanul tojásdadok, 0,006 m. m. átméretűek, agyagszínűből testszínűek, simák, olajos cseppel.

Az Ag. pellitustól nagyobb termete és pikkelyektől tarkázott, dudoros kalapja által különbözik, főképen pedig az által, hogy kalapja karimáján hártyás, vagy legalább igen vékonyhúsú. — Hanem vannak közvetítő alakok! — Ugy az Ag. Patricius SCHULZER. b) Juglandis eleinte egyszínű umbrabarna kalappal bír, de mely hamar fehéredik és rostocskás érdes tönkkel, mely setétebb pikkelyekkel ékesítve van. Ezen ismertető jelek nyomán már a Pluteus cervinus-hoz közeledik. — Általán minden Pluteus-ok egymáshoz igen közel rokonságban állanak.

22. AGARICUS PLUTEUS DREPANOPHYLLUS. SCHULZER.

Mpt. p. 1075. Fig. 2. — Tab. XI. Fig. 3.

In terra humosa sparsim, per silvas frondosas, mixtas ad Nustár, Csрни gaj et Vinkovce Slavoniae. Sero autumnno.

Stipes e farcto mox cavus, fragilis, aequalis, ad basim subbulbosus, sursum in pileum haud dilatatus, e fibrillis tortuosis fibrosus, 1—1½" longus, 1—1½"" crassus, albus, splendens. — Pileus parum carnosus, convexus, vix umbonatus, 1" latus, velutino-tomentosus, umbrinus. — Lamellae liberae, subdistantes, argillaceo-carneae, utrinque rotundatae, sed antrorsum latiores, 2—3"" latae, acie subtiliter serratae. Caro pure alba. Sporae argillaceo-carneae, mediocres, late ovatae 0,006 m. m. longae, glabrae, diaphanae. Odor Raparum. Sapor haud ingratus, subdulcis.

Ab Ag. nano Prs. pileo haud rugoso et stipite cavo satis differt.

Televény földön szórványosan, Tótország vegyes lomb erdeiben, Nustár, Csрни gaj és Vinkovce mellett, késő ősszel.

Tönkje tömött, de hamar odvas, töredékeny, egyformán vastag, tövén hagymásan felduzzadt, csúcsán a kalapba nem szélesedő, kanyaru rostoskákától rostos, 1—1½" hosszú, 1—1½"" vastag, fehér, fénylő. — Kalapja vékonyhúsú, domboru, alig pupos, 1" széles, bársonyszerűen nem ezes, umbrabarna. — Lemezkéi szabadok, gyérecskék, agyagszin-testszíntűek, mind két végükön kerekítettek, de előlről szélesebbek, 2—3"" szélesek, élükön finoman fűrészesek. Husa tiszta fehér. Sporái agyagszin-testszíntűek, közép nagyságúak, szélesen tojásdadok, 0,006 m. m. hosszúak, simák, áttetszők. Répaszagú. Ize nem kellemetlen, édeses.

Az Ag. nanustól nem-redős kalapja és odvas tönkje által eléggé különbözik.

23. AGARICUS ENTOLOMA NIGRO-CINNAMOMEUS. SCHULZER.

Mpt. p. 1168. — Tab. XI. Fig. 1.

In pascuis ad Petrovaradinum, sero autumnno.

Gregarius. Stipes mox cavus, saepe tortuosus, cylindricus, 1½—3" longus, 2—6"" crassus, fibrillosus, griseo-fuscens, intus concolor. — Pileus tenuiter carnosus, e convexo explanatus, circa umbonem depressus, margine vero elevatus, plerumque irregularis, repandus et saepe fissus, 2—4" latus, laevis, glaber, umbrino-nigrescens. Caro pilei magis fuscens quam illa stipitis. — Lamellae primum adnexae, mox secedentes et tum postice rotundatae, distantes, 2—5"" latae, antrorsum angustiores, rubello-cinnamomeae. — Odor farinae recentis. Sapor dulcidulus. Sporae amplae (0,008 m. m.) angulato-globosae, pulchre et saturate carneo-ferruginea.

Ob pileum glabrum, tenacem scissilem ad Nolanidas referendus et pone Ag. clypeatum L. collocandus, a quo potissimum coloribus valde obscuris differt.

Legelőkön, Pétervárad környékén késő ősszel.

Társasan nővő. — Tönkje hamar odvasodó, sokszor kanyaru, hengerded, 1½—3" hosszú, 3—6"" vastag, rostos, kívül s belül szürkés barnás. — Kalapja vékony húsú, domboru-lapos, dudoros és dudora körül mélyen lenyomott, többnyire szabálytalan, ide s tova hajlott, sokszor hasgatott széllel, 2—4" széles, sima, csupasz, fekete-barna. Kalapjának husa sötétebb tönkje husánál. — Lemezkéi a tönkhöz tapadtak, de tőle hamar elválók és akkor hátulról kerekítettek, gyérek, 2—5"" szélesek, vöröses fahéjszíntűek. — Szaga olyan mint a friss liszté. Ize édeskés. — Sporái nagyok, (0,008 m. m.) szegletes gömbölydedek, szép rozsdás-testszíntűek.

Sima, vékonyhúsú, könnyen elrepedő kalapja miatt a Nolanidák sorába való és az Ag. clypeatus-hoz helyezendő, melytől leginkább nagyon sötét színe által tér el.

24. AGARICUS ENTOLOMA PLEBEJUS. K_{ALCHBR.}

Tab. XII. Fig. 1.

In pratis pascuisve, circa Olaszinum. Vernalis, sed etiam sero autumnno lectus, in numerosis saepe gregibus.

Stipes carnosus-fibrosus, e farcto demum cavus, inaequalis, pro ratione curtus, uncialis, 2''' et ultra crassus, superficie fibroso striatus, ad basim pube albida obductus, e pallido griseove fuscidulus. — Pileus centro tantum carnosus, caeterum tenuis, uncialis et ultra, e convexo planus depressusve, margine inflexus, saepe lobatus, superficie inaequabili, rudi sed non definite squamosa aut fibrillosa, fuligineo-cinereus vel griseo-livescens. — Lamellae horizontaliter adnatae, leviter sinuatae, utrinque attenuatae, medio 2''' latae, subdistantes, firmae, cinerascens, e sporis demum sordide rubentes.

Colores squalidi. Habitus quodammodo Ag. Trichol. terrei. Omnino e serie Entolomatum Leptonidearum et Ag. resuto Fries proximus, ab hoc stipite modo crassiore, haud polito et lamellis subdistantibus nec fere liberis recedens. In centenis exemplaribus vidi semperque constanter reperi.

Réteken és legelőkön, Szepes-Olaszi körül, tavaszkor, de néha késő ősszel is, sokszor nagy seregekben.

Tönkje húsos-rostoskás, tömött, utóljára odvas, egyenetlen, kurta, egy hüvelyknyi hosszú, 2''' vastag vagy vastagabb, felületén rostosan csikolt, tövén fehér-pelyhes, halványan szürkés barnás. — Kalapja csak közepén húsos, egyébiránt vékony, hüvelyknyi vagy szélesebb, domboru-lapos vagy lenyomott, szélén behajlott, sokszor karéjos, felszínén egyenetlen, durva, de úgy hogy határozottan pikkelyesnek vagy rostosnak nem mondható, füstös-hamuszínű vagy szürkés. — Lemezkéi vizirányosan tönkhöz nőttek, könnyedén öblösek, mind két végükön keskenyülők, közepén 2''' szélesek, majdnem gyérek, nem puhák, hamuszínűek, a spórákból utóljára szennyesen pirosulók.

Színei szennyesek. — Külsőjénél fogva némileg az Ag. Trichol. terreus-hoz hasonlít. — A Leptonidea-szerű Entolomák közé való és a Fries-féle Ag. resutus-hoz közel álló, miután tőle csak vastagabb, nem csiszolt tönkje és majdnem gyéren álló, tönkhöz nőtt lemezke által tér el. — Száz meg száz példányokban leltem és mindig hűnek tapasztaltam magához.

25. AGARICUS CLITOPILUS CARNEO-ALBUS. W_{ITHER.}

Fries. Epier. p. 150. — Schulzer. Mpt. 1065 et Suppl. II. n. 17. — Tab. XII. Fig. 2.

In silvis tam frondosis quam acerosis sed semper rarus. Per juga elatiora montium ad Olaszinum Scepusii (Kalchbr.), ad Balázsvölgy comitatus Sáros et in silva Retki gaj prope Vinkovce Slavoniae (Schulzer). Aug. Sept.

Gregarius et subcaespitosus. Stipes e farcto mox cavus, fragilis, flexuosus, inaequalis, 2—3'' longus, 2—4''' crassus, fibrose striatus, albus vel livescens, basi leviter modo floccosus. — Pileus subcarnosus, convexus vel subhemisphaericus, pro more leviter umbonatus, margine semper inflexus et demum centro depressus, 1—1½'' latus, laevis glaber, subhygrophanus, sublente sericellus, albidus vel alutaceo-livescens. siccitate obscurior, sericeo-nitens. — Lamellae adnato-decurrentes, subdistantes, 2—3''' latae, ex albo incarnatae. — Sporae angulato-globosae, subpentagonae, 0,007 m. m. longae, carneo-rubellae. Inodorus.

Hucdum alibi non pictus.

Lomberdőkben úgy mint fenyvesekben, de mindenütt csak ritkán. A szepes-olaszi hegység magaslatain (Kalchbr.), Balázsvágáson Sáros megyében és Retki gaj nevű erdőben Vinkovce mellett (Schulzer). Aug. Szept.

Seregesen vagy kissé pázsitosan növő. — Tönkje tömött, de csakhamar odvas, törékeny, kanyaru, egyenetlen, 2—3'' hosszú, 2—4''' vastag, rostosan rovátkolt, fehér vagy sáppadt, tövén csak kevésbé pelyhes. — Kalapja vékonyhúsú, domboru vagy félgömbded, többnyire kissé dudoros, szélén mindig lekonyult és utóljára közepén benyomott 1—1½'' széles, sima, csupasz, nedvesnek látszó, fehérés vagy hullaszínű száradás által setétebb, selyemszerűen fénylő. — Lemezkéi a tönkhöz nőttek, kissé lefutók, majdnem gyérek, 2—3''' szélesek, fehér testszínűek. Spórái szegletes-gömbölydedek, 0,007 m. m. átméretűek, vereses-testszínűek. Szaga nincs.

Eddig nem volt lefestve.

26. AGARICUS LEPTONIA SOLSTITIALIS. FRIES.

Epicr. p. 152. Monogr. I. p. 286. — Tab. XII. Fig. 3.

In pratis humidis ad fluvium Hernadum formam genuinam, descriptioni Epicriseos optime respondentem legi, sed vero depingere neglexi.

In hac pileus carnosulus, plano-depressus, centro papillatus, uncialis, rugulosus, innato-fibrillosus, fuscus, — stipes fistulosus, glaber, fumosus, basi albo-floccosus; Lamellae emarginatae, latae, albae demum carnaeae.

Icon nostra fungum adumbrat in graminosis, subhumidis, ad marginem silvarum campestrium obvium, qui pileo angustiore, subcampanulato, et inconspicue tantum papillato a forma typica differt. — Lamellae nullatenus griseae, nec igitur fungus noster ad Ag. asprellum referendus. — Formis quibusdam Ag. lampropodis accedit quidem; at pileo subcampanulato, striato etc. differt.

Nedves réteken Szep.-Olaszi környékén, a Hernád mentében e fajt, Fries leírásának tökéletesen megfelelő alakban szedtem, de le nem rajzoltam.

Ennek kalapja husoskás, lapos-lenyomott, közepén bimbós, kissé ránczos, benőtt rostokkal, barna; tönkje csöves, sima, füstös, tövén fehér-pelyhes. Lemezkéi kiszegélyezettek, szélesek, fehéres-testszíntűek.

Ábránk nyirkos, gyepes erdőszéleken lelt példányokat mutat, melyek keskenyebb, majdnem harangidomu kalapjuk és annak alig látható bimbója által térnek el kissé a szabályos alaktól. Lemezkéi épen nem szürkék, tehát nem csatolható gombánk az Ag. asprellushoz. — Közeledik ugyan az Ag. lampropus-hoz, de tőle harangidomu rostosan rovátkolt kalapja által tér el.

27. AGARICUS NOLANEA PICEUS KALCHBER.

Tab. XI. Fig. 2.

Ad Olaszinum, locis silvarum udis, graminosis, praesertim in viis cavis, derelictis et fossis per fonticulos irrigatis cespitibus tectis. Frequentem et pulchre evolutum legi in viis silvaticis humosis, umbrosis ad pagum Helpa comitatus Gömör. Schulzer ad Balázsvölgy comitatus Sáros locis similibus, sub alnis reperit. Sept. Oct.

Solitarius vel gregarius. — Stipes subtenax, fistulosus, haud strictus, curtus, 1—2" longus, 1—2''' crassus, subaequalis, in quibusdam vero e humore superabundanti nodose tumens, laevis, glabriusculus, piceus, subtiliter pruinosus. — Pileus regularis, carnosulus, vix hygrophanus, e conico campanulatove expansus, papillatus, exstrius, glaber, 1/2—1 1/2" latus, piceus, margine dilutior, siccitate umbrinus. Caro subconcolor, umbrinofuscescens. — Lamellae adscendentes, emarginato-adnatae, denticulo breviter decurrentes, subdistantes, ventricosae, 2" et ultra latae, primum pallidae demum carnaeae.

Odor, teste Schulzero, cucumeris vel plane piscium sed haud ingratus. — Sapor subnullus. Sporae ovatae, majusculae, 0,007 m. m. longae, carnaeae.

Coloribus ad Ag. nigripedem accedit, a quo tamen bene diversus. — Synon. Ag. Frauenfeldi Schulzer. Suppl. II. n. 76.

Szep. Olaszi táján, nedves talaju fenyvesekben, fűvek közt, főképen régen elhagyott erdei utakon és forrásos gyep-pel bevont árkokban. Legszebben kifejlődve Helpa mellett találtam, Gömörmegyében. Schulzer Balázsvölgyön Sárosmegyében, hasonló helyeken, de égerfák alatt. Sept. Okt.

Magános vagy sereges. — Tönkje jóformán szívós, csöves, kissé görbült, kurta 1—2" hosszú, 1—2''' vastag, majdnem egyenletes, hanem némelykor — talán a bőséges nedv folytán — görcsösen feldagadt, sima, szurok-fekete, finoman deres. — Kalapja szabályos, kevéssé husos, majdnem nedvesnek látszó, kúp vagy harangidomulag kiterjedt, tetején bimbós, nem rovátkos, sima 1/2—1 1/2" széles, szurok-fekete, szélén halványabb, szárítás folytán umbrabarna. — Lemezkéi felfelé irányzottak, kiszegélyezetten tönkhöz nőttek, rövid fogacskával lefutók, majdnem gyérek, hasasok, 2''' szélesek vagy szélesebbek, eleinte halványok, végtére testszíntűek. — Husa a kalappal és tönkkel majdnem hasonlószerű. — Szaga — Schulzer szerint — ugorkaszertű vagy épen a haléhoz hasonló. Izetlen. — Spórái tojásdadok, nagyocskák, 0,007 m. m. hosszuk, testszíntűek.

Színénél fogva az Ag. nigripeshez közeledik, melytől különben nagyon elüt. — Hasonneve: Ag. Frauenfeldi Schulzer. Told. II. 76. sz.

28. AGARICUS PHOLIOTA COMOSUS. FRIES.

Epicr. p. 165. Monogr. I. p. 310. Kalchbr. Enum. II. n. 1072, Ag. magnus Schulzer. Mpt. p. 1253, f. 2. — Tab. XIII.

Ab auctore speciei in Fago repertus, apud nos truncos cariosos aut languescens amentacearum, nominatim Populi, Salicis et Betulae colit, nonnunquam in arboribus adhuc stantibus ad octo pedum altitudinem supra solum adscendens. Ego in Hungaria boreali, ad pagum Zsegra Scepusii, in Populis obvium habui, per plures annos reducem, Schulzer in Hungaria australi ad Magnovaradinum, ad Kömlöd comitatus Tolna et ad Kamenitz prope Petrovaradinum pluries legit, — frequentem et pulcherrime evolutum praesentim in nemoribus insularum Danubii. Jul. Nov.

Fungus nobilis et insignis, durus, nonnunquam praegrandis et vere giganteus, solitarius vel pauca individua basi juncta. — Stipes solidus, validus, curvato-adscendens, junior valde compactus, basi plerumque bulbosus, dein elongatus, subaequalis, 2—12'' longus, 4—12''' et ultra crassus, in bene evolutis, e velo, squamis squarrosis, albis dense vestitus basim versus ochraceus. Velum cortinaeforme floccoso — squamosum, album vel albidum, in fungo juvenili lamellas obtegens, disruptum veromargini pilei adhaerens, cum squamis pilei confluit, in stipite autem annulum incompletum, squarrosum, sat persistentem relinquit. — Pileus valde carnosus, e conico globosove convexus, nunc obtusus, nunc umbonatus, margine inflexus, demum planior, 3—5'' latus et — teste Schulzero — nonnunquam pedalis et ultra, subviscosus. In squamas laticas, imbricatas squarrosas lacerus, ex albido-argillaceus vel fulvo-ochraceus. Squamae ex epidermide lacera pilei oriundae, per se pileo concolores aut parum obscuriores, sed, e velo, albo marginatae, demum deplanatae et disparentes. In fungo vetusto et sole adusto, pilei color in luride-umbrinum mutatur et cute ejus tessellatim rupta, in rimis caro pallida conspicitur. — Caro compacta in centro pilei $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ '' crassa alba, ad stipitis basim fuscens. — Lamellae adnatae haud confertae integerrimae, subdecurrentes vel in vetustis leviter emarginatae 6—10''' latae, ex albido cinereo-fuscenscentes, demum umbrinae. — Odor subnullus vel leviter pungens. — Sapor aquosus. Sporae fusco ferrugineae, ovatae, glabrae.

Amicissimus Schulzer l. c. disputat quidem suum Ag. magnum pileo acute umbonato lacero et stipite squarroso insignem, quem tabulae nostrae fig. a, b, c, exhibent, non esse Ag. comosum Friesii; at vero ego ipse specimina fungi hujus in uno eodemque trunco pileo obtuso et umbonato, stipite fibrilloso et squamoso variare vidi; E. Fries vero, visis speciminibus exsiccatis iconibusque fungi nostri, hunc omnino suum Ag. comosum esse declaravit et gavisus est speciem hanc, per decursum dimidii fere seculi nemini

Ezen faj Fries által bükkön találtatott, nálunk pedig a barkások, nevezetesen nyár-, fűz- és nyírfa korhadó vagy sérült törzsökeit lakja. A még fennálló törzsön néha nyolcz lábnyi magasságban is tenyészik. — Magam északi Magyarhonban, Szepesmegyében, Zsegra közelében, nyárfákon több éven át szemléltem e gombát. Schulzer pedig déli Magyarhonban, Nagyvárad táján, Tolnamegyében Kömlöd mellett és Pétervárad környékén. Kamenitz körül többször találta és pedig leggyakrabban és legszebben kifejlődve a Dunaszigetek ligeteiben.

Ritka és jeles gomba, néha valóban óriási, kemény, magános vagy néhány egyén egy tövön. — Tönkje, teli, erős, görbültből felegyenesedő, eleinte igen tömör, tövén többnyire hagymás, aztán hosszabbított, majdnem egyenlő, 2—12'' hosszú, 4—12''' vastag és vastagabb, jól kifejlett példányokon szétálló fehér pikkelyektől sűrűen fedett, töve felé sárgabarnás. — Takarója függönyös, pelyhes pikkelyes, fehér, az ifju gombán a lemezeket befedő, később szétrepedvén részleg, a kalapnak szélén függve marad és annak pikkelyeivel összefoly, a tönkön pedig egy tökéletlen foszlányos, elég tartós gyűrűt hagy hátra. — Kalapja igen húsos, kupos vagy gömbölyded-domboru, néha tompa, néha dudoru, szélén behajlott, utóljára lapuló, 3—5'' széles vagy néha — Schulzer tanubizonysága szerint — egy lábnyi és szélesebb, gyengén ragadós, széles fedelű, szétálló pikkelyekre szakgatott, halvány agyagszintű vagy sárgavereses. Pikkelyei a kalapnak szakadó felhámából erednek és magukban véve a kalappal hasonlítanak vagy kissé sötétebbek, de a takarótól fehérén szegélyezettek, utóljára pedig lelapulnak és elenyésznek. A vénülő, napsütötte példányok színe sötétebb, szennyesbarnává válik és felhámjok szegletes táblákra reped úgy, hogy ezen repedésekben a halvány hús látható. — Hús tömör, a kalap közepén $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ '' vastag, fehér, a tönk alján barnás. — Lemezek a tönkhöz nőttek, majdnem lefutók vagy avuló példányokon gyengén kiszegélyezettek, nem sűrűk, épültek 6—10''' szélesek, fehérén vagy szürkésen barnulók, utóljára fekete-barnák. Szaga alig észrevehető, kissé csipős. Ize vizes. Spórái tojásdadok, simák, barnarozsdaszintűek.

Schulzer barátom azt vitatja, hogy az ő Ag. magnus-a, mely hegyes dudoru, szakgatott kalappal és szétálló pikkelyű tönkkel bír; (ábr. a, b, c) nem azonos a Fries Ag. comosus-ával; de én magam is észrevettem, hogy e gomba, ugyanazon törzsön, tompa vagy dudoros kalappal, rostos vagy pikkelyes tönkkel változik, Fries pedig, ki gombánk szárított példányait és hű rajzát látta, kijelenté, hogy

visam et hinc paene deperditam nunc in Hungaria detectam esse. — Verum quidem est diagnosim fungi hujus, in Monogr. I. c. datam quae ei stipitem non squamosum, squamas pilei superficiales, secedentes et staturam teneriorem vindicat, a descriptione nostra supra data haud parum recedere; sed mente teneamus, in hoc casu diagnosim Friesii ad exemplaria pauca, haud rite evoluta et ante multos annos semel tantum lecta paratam fuisse et ne miremur progeniem terrae calidioris notis quibusdam minoris momenti recedere a fungo ejusdem speciei sub coelo Smolandiae lecto!

az igenis az ő Ag. comosus-a és nagyon örvendett, hogy ezen majdnem félszázad óta nem látott, tehát félig meddig már elveszett faj, most Magyarországon felleletett. — Igaz ugyan, hogy leírásában (Monogr. I. h.) fajának pikkelynélküli tönköt, feltületes, könnyen elváló pikkelyekkel fedett kalapot és vékonyabb termetet tulajdonít; de megjegyzem, hogy Fries leírása ez esetben csak néhány, nem eléggé kifejlett és több évtized előtt csak egyszer lelt példány nyomán készült és hogy nem épen csodálatos, ha a mi melegebb földünk szülöttje némileg eltér ugyanazon fajú gombától, mely egykor a távol Smoland ege alatt észleltetett.

29. AGARICUS PHOLIOTA TERRIGENUS. FRIES.

Monogr. I. p. 304. — Tab. XIV. Fig. I.

Circa Olaszinum Scepusii, subgregarius et sparsus in solo humoso Pinetorum, praesertim ad vias silvaticas et in vicinia truncorum, quibusdam annis frequens, in aliis prorsus deest. — Aug. Sept.

Noster fungus cum illo Friesii optime congruit, nec ei verrucae illae superficiales ad marginem pilei desunt, quae I. c. memorantur, modo stipes non semper aequalis sed in quibusdam subbulbosus vel saltem sursum attenuatus, cum pileo luridebadius, fere tabacinus, squamulis creberrimis, primo obscurioribus, demum concoloribus et in rite evolutis eximie squarrosis tectus. — Annulus superus et paene subapicalis, fibrilloso-tomentosus, sat persistens. Caro firma ex albido lutescens, demum subconcolor. Lamellae olivaceo-ferrugineae, acie dilutiore floccoso-punctatae.

Haud raro occurrunt individua in quibus pileus cum stipite subnudus.

Si fungus noster, — ob differentias allatas, cum illo Friesii non prorsus idem, certe ei proxime affinis.

Szep.-Olaszi környékén, a fenyvesek televény földén, főleg erdei utak és rothadó fatörzsek közelében. Némely években igen gyakori, másokban teljesen hiányzik. Aug. Szept.

Gombánk Fries fajával mindenben jól egyezik és rajta ama felületes szömörcsök sem hiányzanak, melyek I. h. említvők; csak hogy tönkje nem mindig egyenletes, hanem igen sokszor hagymás vagy legalább felfelé vékonyuló, a kalappal egyetemben szennyes sárgabarna, majdnem dohányszínű, különben gazdagon meg van rakva sötétebb, később hasonszínű pikkelyekkel, melyek jól kiképzett példányokon szétállók. — Gyűrűje felüli és majdnem csucsához közelített, rostos-nemezes, eléggé tartós. Húsa tömör, fehéres sárgabarna, későbbben a kalappal majdnem egyszínű. — Lemezkéi olajzöldes-rozsdaszíntűek, élükön világosabbak, pelyhesen pontozottak.

Nem ritkán találkozunk oly példányokkal, melyeken a kalap és tönk majdnem meztelen.

Ha gombánk a felhozott különbségek miatt, Fries fajával nem azonos, legalább vele legközelebbi rokonságban áll.

30. AGARICUS PHOLIOTA PUNCTULATUS. KALCHBR.

Tab. XIV. Fig. 2.

In solo humoso, graminoso, ad margines Pinetorum Olasziensium prope rivulum vallis Kundratka; unico saltem loco, sed ibi jam per plures annos repertus. Nunquam in truncis nascentem vidi, semper vero ramentis sub terra putrescentibus adhaeret. Sept. Oct.

In caespitulis densis crescens. — Stipes carnosofibrosus, faretus, aequalis vel ad basim bulbillosus,

A szep.-Olaszi fenyvesek gyepvel fedett szélein, televény földön, a Kundratka nevű völgy esermelye közelében, csak egy helyen; de ott majdnem minden évben. Szept. Októb.

Sűrű pázsitokban terem. — Tönkje rostos-husos, tömött, egyenletes vagy tövén kissé hagymás, 1—2" hosszú, 2—3" vastag, halvány, gyűrűje alatt pontforma, pelyhes pikkelyekkel fedett, felette

1—2'' longus, 2—3''' crassus, pallidus, squamulis fibrillosis punctiformibus ad annulum usque vestitus supra quem glaber. — Annulus superus vel potius subapicalis, tenuis, e fibrillis veli in zonam congestis conflatus, fugax. — Pileus vere carnosus at tenuis, convexus, obtusus, margine involutus et centro subdepressus, 1'' circiter latus, siccus, pallidus, cum tinctura levi lutescente aut fusciscente e velo subtilissime squamuloso-punctulatus, demum denudatus. — Caro tenuis, dilute fusciscens, basim versus fulva. — Lamellae pro ratione latae, 2—3'', sinuato-adnatae, denticulo decurrentes, subconfertae, acie integerrimae, primum pallidae, demum diluteumbrinae. — Sporae fuscae.

Externa facie similitudinem quandam cum *Ag. ramentaceo* Bull. habet, a quo tamen sporis coloratis multum distat, cum *Ag. terrigeno* Fr. proxima affinitate junctus.

pedig meztelen. Gyűrűje felüli, vagy inkább a csúcs-hoz közeledő, vékony, tűnékeny, a takarónak rostocskáiból összeszövött. — Kalapja igazán husos, de még is vékony, domboru, tompa, begöngyölt karimával és kissé benyomott középpel, körül-belüleg hüvelyknyi széles, száraz, halvány, sárgás vagy barnás árnyéklattal, takarója maradványaiból igen finomul pontozott-pikkelyes, utóljára meztelen. — Husa vékony, halvány barnás, tövén sárgabarna. — Lemezkéi aránylagosan szélesek, 2—3'', öblösen tönkhöz nőttek, fogacskával lefutók, majdnem sűrűk, egészen épélűek, eleinte halványok, későbben halvány umbrabarnák. — Sporái barnák.

Külsőleg az *Ag. ramentaceus*-hoz hasonlít, de színezett sporái által lényegesen különbözik tőle, az *Ag. terrigenus*-sal pedig legközelebb rokonságban áll.

31. AGARICUS HEBELOMA NUDIPES. FRIES.

Epicr. p. 181. Monogr. I. p. 332. — Tab. XIV. Fig. 3. 4.

In Pinetis ad Olaszinum bis terve lectus. Sept.

Species rara sed facie trivialis et notis potissimum negativis ab affinibus distincta. — Statura mediocris, cortina nulla, stipes non punctatus, pileus, ut *Hebeloma*-tibus mos, alutaceus, sapor et odor subnullus. Nullibi hucdum pictus.

Schulzer (Suppl. II. n. 37) fungum describit et pingit, ab eo nomine *Ag. Stocseki* insignitum, quem huc pertinere crediderim. A forma enim typica modo lamellis parumper distantibus, stipite abbreviato, obconico et pilei colore saturatiore recedit. Hunc sistit Tabulae nostrae Fig. 4.

A szepes-olaszi fenyvesekben néhányszor leltem. Szept.

Igen ritka, de épen nem feltűnő és rokonaitól leginkább csak nemleges jellegek által, eltérő faj. — Termete közészerű, függőnye nincsen, szaga és íze jelentéktelen, tönkje nem pontozott, kalapja halványbőrszínű mint a legtöbb *Hebeloma*-é. — Eddig lefestve még nem volt.

Schulzer (Told. II. 37 szám) *Ag. Stocseki* név alatt egy gombát ír és fest le, mely nézetem szerint ide tartozik. A mintafajtól t. i. csak gyéresebb lemezkéi, rövidebb, visszasan kupdad tönkje és kalapjának elevenebb színe által különbözik. — Ezt táblánkon a 4. ábra mutatja.

32. AGARICUS FLAMMULA DECUSSATUS FR. * ILLUSTRIS. KALCHBR.

Epicr. p. 185. Monogr. I. p. 353. — Tab. XV. Fig. 1.

In silvis montanis Scepusii, ad truncos Pinuum et in vicinia eorum, sed etiam procul ab iis, locis udis, graminosis, ad terram, haud frequens. Octob.

Gregarius et subcaespitosus. — Stipes fibroso-carnosus, solidus, aequalis, flexuosus, 1—2'' longus, 3—5''' crassus, primum fibrillis squarrosis, rufo-fuscis, infra apicem in zonam annularem laceram, fugacem confluentibus vestitus, albidus, demum subnudus, fibrose striatus fusciscens, supra zonam annularem glaber,

Hegyi erdőkben Szepes Olaszi táján, fenyő törzseken és azok közelében, de néhol távol tőlük is, nyirkos, gyepes helyeken, a földön, nem gyakori. Októb.

Magános vagy kissé pázsitos. — Tönkje teli, rostos — husos, egyenletes, görbült, 1—2'' hosszú, 3—5''' vastag, eleinte szétálló, vörös-barna, csucsá alatt egy gyűrűs, tűnékeny övbe összefolyó rostokkal fedett, fehér, későbben majdnem csupasz, rostosan rovátkolt, barnás, gyűrűs öve felett sima, fehér. Ka-

albus. — Pileus e convexo expansus vel depressus, in quibusdam gibbus et repandus, viscidus, in bene evolutis fibrillis innatis virgatus, 2—4" latus, fulvo-brunneus, marginem versus laetior badio-fulvus et fere aurantius, in margine ipso nonnunquam fragmentis veli albi conspersus. — Lamellae sinuato adnatae, leviter decurrentes, 2—3''' latae, subconfertae, pallidae, demum argillaceo-fuscescentes. Caro sat firma, albida, leviter fuscescens. Odor nauseosus. Sporae ochraceo ferrugineae.

Fungus noster colore valde laeto et statura ampliore a specie typica differt quidem sed tamen, ob notam characteristicam fibrillae innatae, obscuriores, e centro radiantes huic, qua subspecies, subjungendus videtur.

lapja domborulag lapított vagy lenyomott, néha pupos és szélén ide s tova hajlott, enyves, benőtt rostocskák-tól esikolt 2—4" széles, sárga-barna, karimája felé elevenebb színezett, majdnem narancs-sárga és szélén nem ritkán fehér takarója töredékeivel behintett. — Lemezkéi öblösen tönkhöz nőttek, kevéssé lefutók, hasasok 2—3''' szélesek, alig sűrűk, halványak, utóljára agyagszínű-barnásak. Szaga émelygős. Spórái fakók.

Gombánk igen eleven színe és nagyobb termete miatt a mintafajtól eltér ugyan, de úgy látszik mégis, hogy főleg jellemző, benőtt, setétebb, sugárzó rostjai miatt, mint alfaj alája rendelendő.

33. AGARICUS FLAMMULA PARADOXUS. KALCHBR.

Tab. XVI. Fig. 1.

In graminosis, muscosis, ad margines Pinetorum Hungariae borealis perraro; hucdum modo ad pagum Hámor comitatus Abauj et ad Helpa comit. Gömör, sub alpe Wapenicza parce lectus. Jul. Aug.

Solitarius vel sparsus. Stipes solidus statura varius, basi bulbosus vel attenuatus, fusiformis, subradicatus, 1 1/2" et ultra longus, 3—4''' crassus et in bulbosis crassior, adpresse fibrillosus, caeterum laevis et glaber, cute saepius in lacinias squarrose revolutas disrumpente, luteus, cum tinctura nonnunquam sordide purpurascens. Veli nulla indicia! — Pileus carnosus, compactus, in quibusdam subexcentricus, e convexo pulvinatove planus, vix depressus, in margine saepe lobatus sinuatusque 2—3" latus, siccus, adpresse tomentosus, haud nitens, saturate rufo umbrinus vel tabacinus. — Lamellae vere decurrentes, distantes, alternae latiores, 1—3''' acie integrae, infundo venoso-connexae et in quibusdam marginem versus poroso anastomosantes! e luteo aureae, pressae rubentes. — Caro mollis, succosa sordide alba, sub cute pilei rufidula, ad basim stipitis lutescens. — Sapor et odor subnullus. Sporae ovatae, oblongae, mediocres, luride ochraceae.

Ag. abrupto Fr. conformis quidem, sed lamellis vere decurrentibus, distantibus et pileo haud fulvo, nec glabro nec nitido abunde diversus. — Maxime me offendebant lamellae poroso anastomosantes in speciminibus primum mihi obviis, habitus Boletum chrysenteron Bull. in memoriam revocantibus, quales icon nostra monstrat, et dubius haesi quo referam; sed nuperius exemplaria quoque legi in quibus lamellae omnino normales aderant.

Gyepes, mohos talajon, a fenyvesek szélén, éjszaki Magyarhonban igen ritka. — Eddig csak Abauj vármegyében a kassai hámornál és Gömörmegyében Helpa mellett, a Wapenicza havas alján találtam néhány példányban. Jul. Aug.

Magános vagy társas. — Tönkje teli, változó termetű, töve felé hagymaszerű vagy vékonyuló, orsóforma, majdnem gyökérbe végződő, 1 1/2" hosszú vagy hosszabb, 3—4''' vastag és a hagymaidomuaknál még vastagabb, hozzánőtt rostokkal, egyébként sima és kopasz, sárga, néha biborbarna színezettel. Felhámja sokszor felreped és akkor czafatjai a visszagyöngyölésre hajlandók. — Takarónak vagy gyűrűnek semmi nyoma. — Kalapja husos, tömör, néha középponton kívüli, domborulag lapos, alig benyomott, szélén sokszor karélyos vagy öblös, 2—3" széles, száraz, hozzányomultán nemezes, nem fénylő, setét rőt-umbrabarna vagy dohányszínű. — Lemezkéi valóban lefutók, gyérek, felváltva szélesebbek, 1—3''' épélűek, aljukon ereszen összekötvék és néha a kalapnak széle felé likacsosan egybefutók! aranysárgák, nyomás folytán veresedők. Husa puha, nedvteli, szennyesen fehér, a kalapnak felháma alatt rőt, a tönk tövén sárgás. — Se ize se szaga. — Spórái hosszudadok, közép nagyságúak, szennyesen oker sárgák.

Az Ag. abruptus-al ugyan hasonidomu; hanem valóban lefutó, gyéren álló lemezkéi és kalapja által, mely se sárgabarna, se sima, se fénylő, eléggé különböző. Nagyon meg-hökkentem, midőn az először talált példányokon, melyeknek külseje a Bol. chrysenteron-ra emlékeztetett, a likacsosan egybefutó lemezkéket észleltem — minők az ábrán láthatók, s nem tudván hová helyezzem ezen gombát, azt »paradoxus«-nak neveztem; de legujabb időben oly példányokat is szedtem, melyek szabályszerű lemezkékkel bírtak.

34. AGARICUS NAUCORIA CENTUNCULUS. FRIES.

Epicr. p. 193. Monogr. I. p. 389. — Tab. XVII. Fig. 3.

In trunco prorsus putrido nemoris frondosi Stolcsek ad Olaszinum Scepusii. Octob.

Fungus noster a typo coloribus quadamtenus differt. Totus enim subconcolor, in udis fuligineo-umbrinus vel olivaceo fuscus, siccior e liventi flaventique cinereus. Stipes basi albo villosus, ceterum squamulis farinaceis-flaventi cinereis (nec albis) pulverulento velutinus. Pileus opacus, aquam resorbens, superficie pannosus. — Lamellae acie floccis flavo-cinereis dentatae. Omnino singularis et pulchella species!

Stolcsek nevű ligetben Szepes Olaszi közelében, egy egészen elkorhadt fatörzsön. Oct.

Ezen gomba színe által tér el némileg a mintafajtól, mert majdnem egészen egyszínű, nyirkos állapotban kormosan umbrabarna vagy olajzöld barna, szárazan pedig hullaszín vagy sárgás-hamuszínű. — Tönkje tövén fehér puhaszőrös, egyébiránt sárgás szürkés (nem pedig fehér) lisztes pikkelykéktől bársonyszerűen poros. Kalapja fény nélküli, vizet magába szívó, felületén posztószerű. Lemezkéi majdnem hasonszínűek, élükön sárgás szürkés pelyhecskéktől fogasok. Igen különös és szép faj!

35. AGARICUS (GALERA) RAVIDUS. FRIES.

Monogr. I. p. 389. — Tab. XIX. Fig. 1.

In aula domus meae, locis pinguibus, inter ramenta e lignis focalibus delapsa per plures annos. Sero autumnus.

Catervatim nascens. — Stipes fibrosus, fistulosus 1—1½'' longus 1''' crassus, aequalis, primum albus e vello floccoso fibrillosus et fere argenteo nitens, dein flavescens, farinoso-pulverulentus. Caro stipitis dilute fulvescens. — Pileus carnosomembranaceus, e hemisphaerico campanulatus, hygrophanus, ½—¾'' latus, laevis, glaber, subviscidus ochraceus siccitate obscurior, fuscidulus, in limbo e laciniis membranaceis veli albi eleganter appendiculatus. — Lamellae subliberae, latae, ventricosae, distantes, pallidae, demum ochraceo-cinnamomeae.

In L. Quelet, Champign. du Jura et des Vosges p. 235. tab. 23. fig. 3. sub nomine: »Ag. vestitus Fries« exstat fungus, a nostro vix nisi pileo conico striato diversus, et sub nomine Ag. ravidus Fr. tab. 7. fig. 4. fungus alter, cum nostro acgre uniendus.

Lakom udvarában, szemetes földön, a tűzifáról lehullott ágacskák közt, már több éven át. Késő ősszel.

Seregesen növő. — Tönkje rostos, csöves, 1—1½'' hosszú, 1''' vastag, egyenletes, eleinte fehér fátyolától pelyhes, majdnem ezüst fényű, később sárgás, lisztes-poros. Tönkjének husa, halvány sárga. — Kalapja husos-hártyás, félgömbüleg harangidomu, nedvesnek látszó, ½—¾'' széles sima csupasz, kissé ragadós, oker-sárga, száradás folytán sötétebb barnás, szélén fehér fátyola foszlányaitól szépen függeléken. — Lemezkéi majdnem szabadok, szélesek, hasasok, gyérek, halványok, utóljára okersárga-fahéjszínűek.

L. Quelet munkájában »Champign. du Jura et des Vosges. 235. l. 23. tábl. 3 ábr. egy gomba mutattatik be, Ag. vestitus (Fr.) név alatt, mely a mienktől csak kupos, rovátkolt kalapja által tér el, és egy második, Ag. ravidus név alatt, mely a mienkkel nem igen egyesíthető.

36. AGARICUS PSALLIOTA DULCIDULUS. SCHULZER.

Mpt. p. 987. f. 4. — Tab. XVII. Fig. 1.

Ad Magnovaradinum, sub Quercubus sociatim degens. Aug. Sept.

Stipes subsolidus, fragilis, basi incurvus et subbulbosus, 1—1½" longus, 2—3''' crassus, glabriusculus, cum annulo membranaceo, medio, persistente, erecto pileo concolor. — Pileus margine excepto carnosus, e convexo planus, leviter gibbus, 1—2" latus, glabriusculus, siccus, luride albus vel ochraceus, vertice subfuscus vel sordide violascens. — Lamellae liberae, antice latentes, 2''' latae, admodum confertae, juniores pallide griseae demum atrae. Caro alba, Odor svavis. Sapor dulcidulus.

Ag. gibberoso Fr. et Ag. subgibboso Fr. quadamtenus analogus; sed ob stipitem haud fistulosum, annulum persistentem, et lamellas atras cum his haud jugendus.

Nagyvárad mellett, tölgyek alatt, társasan. Aug. Szept.

Tönkje majdnem teli, törékeny, alján görbült és kissé hagymás, 1—2" hosszú, 2—3''' vastag; sima és — középi, hártvás, maradó felálló gyűrűjével együtt a kalappal hasonlított. — Kalapja — szélét kivéve — husos, domborúból lapos, kissé pupos, 1—2" széles, sima, száraz, szennyesen fehér vagy pedig fakó, pupján barnás sötét néha szennyesen violaszíntű. Lemezkéi szabadok, elől szélesbűlők, 2''' szélesek, igen sűrtűk, elébb halványan szűrkék, utoljára koromfeketék, Husa fehér. Szaga kellemes. Ize édeskés.

Sok tekintetben az Ag. gibberosus és subgibbosus-hoz hasonlít; de teli tönkje, maradandó gyűrűje és fekete lemezkéi miatt nehezen egyesíthető velők.

37. AGARICUS PSALLIOTA HAEMORRHODARIUS. SCHULZER.

Mpt. p. 1005. f. 1. — Tab. XVIII. Fig. 1.

Ad radices Quercuum putridarum, in silva Nyárad prope Mohács Hung. australis, binis nonnisi sibi insequentibus annis lectus, nec ulterius visus. Sept.

Solitarius vel subcaespitosus. — Stipes e farcto mox cavus, aequaliter attenuatus, basi vero solidus, bulbosus, 2—4" longus, 4—6''' et ultra crassus, fibrillosus, junior in parte inferiori adpresse squamulosus, passim albido-fuscidulus, adultus laevis, farinaceo pruinosis vel glabrescens, albus. Velum universale laxe floccosum, canescens, fugacissimum, in pileo verruculas floccosas, cito disparantes relinquens. Annulus amplus, patens, persistens, albus, fusco marginatus. — Pileus carnosus, primum ovatus vel hemisphaericus, margine involutus, dein expansus, gibbus vel subdepressus, 2—4" latus, squamis latis, adpressis, demum obsoletis tectus, cupreus vel saturate rufo-fuscus. — Lamellae subliberae, confertae, 2—3''' latae, roseo-carneae demum purpureo-umbrinae. — Caro recens fracta rufescit et contactu aëris cruoris fere colorem assumit, mox iterum pallescens. Etiam pileus stipesque tactu cruentatur, sed nonnisi in individuis laete vegetantibus. Odor bonus, Sapor salsus.

Rothadó tölgyek gyökerein, a nyáradi erdőben, Mohács mellett, déli Magyarhonban. Csak két, egymásután következő éven át észleltetett, későbbben pedig nem vala található. Sept.

Magános vagy majdnem pázsitos. — Tönkje tömött, de majdan odvas, felfelé egyenlően vékonyuló, tövén pedig teli, hagymás, 2—4" hosszú és 4—6''' vastag vagy vastagabb is, rostos, fiatal korban alantabbi részén hozzányomottan pikkelyes, helyenként fehérén barnás, kifejlődve sima, lisztesen deres vagy kopaszuló, fehér. Általános takarója lazán pelyhes, szűrkés, igen mulékony, úgy hogy a kalapon csak néhány hamar elenyésző varacskokat hagy hátra. — Gyűrűje tágas, nyílt, maradandó, fehér, barna szegélyzettel. — Kalapja husos, legelől tojásdad vagy félgömbű, karimáján begöngyölt, későbbben kiterjedt, pupos vagy lenyomott, 2—4" széles, hozzányomott de hamar elenyésző pikkelyekkel fedett, rézszíntű vagy rőtarna. — Lemezkéi majdnem szabadok, sűrtűk, 2—3''' szélesek, rózsá-testszíntűek, utoljára bíbor-umbrabarnák. — Husa, fris törésén rőtarna lesz és a levegőn majdnem véres színt ölt magára, de később ismét meghalványul. A kalap és tönk is véresszíntű foltokat kap nyomás által, hanem csak buján tenyésző példányokon.

Rarus et insignis, e foedere Ag. Capitis Medusae et Ag. scobinacei. Sapore salso et verrucis pilei amanitas quasdam in memoriam revocat.

Ritka és jeles faj, az Ag. Caput Medusae és Ag. scobinaceus rokonságból, de ezekkel semmiképen nem azonosítható. Sós íze és varacsos kalapja némely amanitára emlékeztet.

38. AGARICUS STROPHARIA THRAUSTUS. SCHULZER.

Mpt. Suppl. II. n. 77. Tab. XV. Fig. 2.

Ad Balázsvölgy (slav. Blazsova dolina) comitatus Sáros Hung. superioris, locis humidis, graminosis, muscosis sub Alnis et Prunis spinosis. Sept. Oct.

Subgregarius, hygrophanus, et fors omnium hujus magnitudinis fungorum fragillimus. — Stipes e farcto mox fistuloso-cavus, haud strictus, subaequalis vel deorsum leviter incrassatus, spithamaceus fere, sed vulgo ad medium usque muscis humoque immersus, ae apicem $1\frac{1}{2}$ — 2''' crassus, pulverulentus, albus, supra annulum glaber, dilutissime rufescens, infra annulum fulvescens, floccosus et praesertim in parte inter muscos abscondita fibrillis laxis piloso tomentosus. — Annulus medius, ad binas fere uncias ab apice remotus, angustus, primo patens dein flaccide pendulus, fugax. — Pileus carnosus at tenuis, e conico expansus, subviscidus, glaber, margine laevis, 1—2'' latus, cinnamomeo-aurantiacus. — Caro in pileo huic concolor, in stipite alba. Lamellae late adnatae, leviter emarginatae, distantes, subventricosae, ad 4''' usque latae, primum cinereo nigricantes, demum obscuriores, maculatae. Sporae oblongo ovatae, 0,015. m. m. longae, violaceo-nigricantes. Odor nullus. Sapor aquosus.

Species haec a Schulzero ad Panaeolos relata meliore jure inter Stropharias viscipelles, stipite gracili vestito insignes militare potest, juxtaque Ag. squamosum Fr. Mon. 1: 414 inserenda erit.

Sárosmegyében, Balázsvölgyön, nyirkos, gyepes, mohos helyeken égerfák és kökény bokrok alatt. Sept. Oct.

Társasan növő, nedvesnek látszó és talán a hasonló nagyságu gombák közt a legtörékenyebb. — Tönkje tömött, de hamar odvasodó, csöves, nem merev, egyenletes s csak töve felégyengén vastagodó, majdnem egyarasznyi hosszú, de alsó felében mohok közt és a korhanyban rejlő csucsan $1\frac{1}{2}$ — 2''' vastag, poros, fehér, a gyűrűn felül meztelen, igen gyengén vereses, a gyűrűtől lefelé pedig sárgabarnás, pelyhes és főképen azon részén, mely mohok közt rejlik, finom rostocskáktól szőrös-nemezes. — Gyűrűje középi, a csuéstól majdnem két hüvelyknyire eltávolított, keskeny, eleinte elálló azután pongyolán lefüggő, hamar elenyésző. — Kalapja vékonyhusu, kupdadból kiterjedő, siklós, sima, karimáján nem esikolt, 1—2'' széles, fahéjszínű. — Kalapjának husa evvel egyszínű, a tönkben fehér. — Lemezkéi szélesen a tönkhöz nőttek, sekélyen kiszegélyezettek, gyérek, kissé hasasok, 4''' szélesek, eleinte fekete-szürkék, későbbben sötétebb foltokkal ellátva. Sporái hosszudak tojásdadok, 0,015 m. m. hosszúak, violaszínű-feketék. Szaga nincs. Íze vizes.

Ezen faj melyet Schulzer a Panaeolusok-hoz számított, több joggal a siklós kalapu, karsu, szőrös tönkkel ellátott Strophariák között találja helyét, és pedig az Ag. squamosus (Fries). közelében.

39. AGARICUS STROPHARIA MAMILLATUS. SCHULZER.

Mpt. p. 1003. f. 1. — Tab. XVI. Fig. 2.

In fimo equino pascuorum Slavoniae valde raro. Octob. Novemb.

Catervatim nascens. — Stipes fistulosus, plerumque incurvus, subaequalis. 2—3'' et ultra longus, 2—5''' crassus, ex albido leviter fuscescens. Annulus fugax. — Pileus, centro carnosus excepto, membranaceus, primum hemisphaericus, margine inflexus, demum planior, vertice in pupillam conicam elevatus, laevis, glaber, viscidus, pallide

Tótország legelőin, lóganajon, ritka. Okt. Nov.

Társasan tenyésző. — Tönkje csöves, többnyire görbült, majdnem egyenletes, 2—3'' hosszú, 2—5''' vastag, fehér, barnás árnyéklattal. — Gyűrűje hamar elenyésző. — Kalapja, — kivéve husos középpontját — hártyaszerű, eleinte félgömbű, szélén behajlott, későbbben kiterjedt, tetején kúpos bimbóval, sima, csupasz, siklós, halvány fakó, bimbóján pedig sötétebb, sáfránsszínű.

ochraceus, in pupilla saturator, croceus. — Lamellae arcuatae, postice rotundato-adnatae, subdistantes, 2—3''' latae, nigrofuscae. Sporae ovatae, uno polo acutae, 0,015. m. m. longae, nigro-fuscae.

Schulzer ipse fatetur se in fungo hoc, semel lecto, veli aut annuli vestigia haud observasse; sed simul bene monet, etiam in Ag. Stroph. semiglobato annulum saepissime desiderari et praeterea speciem suam nascendi loco, viscositate pilei, magnitudine et forma sporarum, reliquis Strophariis ita accedere ut ab his avelli, interque Psilocybas intrudi vix possit.

— Lemezkéi ivalakuak, hátulról kerekítvék, a tönkhöz nőttek, előlről keskenyülők, majdnem gyérek, fekete barnák. — Sporái tojásdadok, egy végen hegyesek, 0,015. m. m. hosszúk, fekete barnák.

Schulzer maga bevallja, hogy ezen gombán, melyet csak egyszer lelt, gyűrűt nem látott; de egyszersmind helyesen jegyzi meg, hogy az Ag. semiglobatuson is sokszor hiányzik a gyűrű. Azonkívül, lakhelyénél, kalapjának siklóságánál, sporáinak nagyságánál és alakjánál fogva, a többi ganajon termő Strophariákhoz oly közel álló faj, hogy azt tőlök elszakítani és tán a Psilocybák közé helyezni alig lehet.

40. AGARICUS STROPHARIA OBTURATUS. FRIES.

Epier. p. 219. Monogr. I. p. 412. Schulzer. p. 1009. f. 2. — Tab. XVII. Fig. 2.

Inter tenuia gramina ad aggeres pratorum et silvarum argillosas, in Hungaria boreali, prope Olaszinum (Kalchbr.) austrum versus, in comitatu Baranya, ad Szabar et Nyárad (Schulzer). Serotinus.

Stipes firmus, faretus, brevis, 1—1½'' longus, 2—3''' crassus, deorsum attenuatus, laevis, albus. — Pileus carnosus, e convexo planus, obtusus, obsolete viscidus, vulgo siccus, flavus aut argillaceus. Caro compacta, candida. — Lamellae adnatae, absque dente decurrente, confertae, planae, ex violaceo-griseo-umbrinae.

Statura curta, carne compacta inter affines facilis distinctu! — Apud nos formae nonnisi minores leguntur, quales tabula nostra exhibet.

Agyagos, gyepes partokon és erdőszéleken, felső Magyarországon, Olaszi körül (Kalchbr.); dél felé pedig Baranyamegyében, Szabar és Nyárad környékén (Schulzer). Késő őszszel.

Tönkje erős, tömött, kurta. 1—1½'' hosszú, 2—3''' vastag, lefelé vékonyuló, sima, fehér. Gyűrűje felüli, lehajlott, fehér. — Kalapja husos, domborúból lapos, tompa, csak kevésbé siklós vagy egészen száraz, sárga vagy agyagszintű. Husa tömör, tisztafehér. Lemezkéi tönkhöz nőttek, lefutó fogacska nélkül, sűrűek, laposak, viola-hamuszintű umbrabarnák.

Kurta termete és tömör husa által könnyen felismerhető rokonai között. Nálunk csak kisebb termetű alakjai észleltettek, minőket ábránk is mutat.

41. AGARICUS PSATHYRA HELOBIUS. KALCHBR.

Tab. XVII. Fig. 4.

Ad Olaszinum Scepusii, in silva Szucha, in scrobe fonticulo irrigata et surculis Cardamines amarae repleta. Septemb.

Gregarius. Stipes fistulosus, fragilis, gracilis, 5—8'' longus, 1—1½''' crassus, aequalis, undulato-flexuosus, pileo parum dilutior umbrino rufescens, floccis laxis, albidis, cito disparantibus adpersus, siccus expallens. — Pileus tenuis, vix carnosus, hygrophanus, e campanulato mox planus vel depressus, leviter umbonatus, marginem patentem versus jugo elevato, concentrico notatus et ipso margine striatus, insuper vero totus ra-

Szepes-Olaszi mellett, Szucha nevű erdőben, egy iszapos pocsolyában, sűrűn tenyésző keserű kakuk foszlár közt. Szeptemb.

Társas. — Tönkje csöves, törékeny, karcsu. 5—8'' hosszú, 1—1½''' vastag, egyenletes, hullámosan kanyaru, kalapjánál halványabb, umbrabarna-rőt, lazább, hamar elenyésző pelyhekkel behintett, száradás által halványabb. Kalapja vékony, alighusos, nedvesnek látszó, harangidomuból lapos vagy benyomott, kissé dudoros, széle felé egy domborodó egyközű övvel ellátott, lapos szélén rovatolt, és azon

diatim rugosus, udus, fuligineo-umbrinus, siccando expallens, argillaceus vel subrufescens. — Caro aquosa rufidula. Lamellae rotundato adnatae, ventricosae, subconfertae, fuligineae. Sporae nigrae(?). Sapor odorque subnullus.

Sporae, in fundo albo, omnino nigrae mihi videbantur, hincque fungum nostrum ad Psathyrellas referre debuissem, ni ab his habitu toto et stipite vestito nimium abhorreret. Tam multa vero cum Ag. Psathyra fibrilloso Prs. communia habet, ut juxta hunc collocandus videatur.

kivül egész felületén sugárzóan ránczos, kormosan unbrabarna, száradás által halványabb, agyag színi vagy rőt. — Husa vizes, vereses. — Lemezkéi kereken a tönkhöz nőttek, hasasok, kissé sűrűk, füstösen feketéllők. Sporái feketék (?). Ize és szaga jelentéktelen.

Sporái fehér papíron feketéknek látszottak s ennél fogva a Psathyrellák közé lett volna felveendő gombánk — ha azoktól egész külseje s főleg ruházott tönkje által annyira el nem térne. Ellenben oly sok jelleggel van összhangzásban az Ag. Psathyra fibrillosus-al, hogy őt a mellé sorozandónak vélem.

42. BOLBITIUS VITELLINUS. FRIES.

Epicr. p. 245. Monogr. I. p. 470. — Tab. XIX. Fig. 1.

In fimo pascuorum equino, prope Olaszinum. Octobr. Stipes tortuosus, pileus valde viscidus, vitellinus, in disco gelatinoso-verruculo saturator, fulvescens. Sporae omnino rufo-fuscae.

Sporarum igitur colore vigendique tempore a specie Friesii differt, ceteris vero notis descriptioni l. c. optime respondet.

Legelőkön, lóganajon, Szepes-Olaszi mellett. Okt.

Tönkje tekert, kalapja igen síklós, tojássárga tetején kocsonyásan szömörcsös. Sporái határozottan rőt barnák.

Tehát sporái színezete és tenyészetének ideje által elűt a Friesféle fajtól; de minden más jellegében egészen megfelelő az illető leírásnak.

43. CORTINARIUS PHLEGMACIUM ATROVIRENS. KALCHBR.

Tab. XIX. Fig. 2.

In pinetis montanis Carpatorum Scepusii, locis umbrosis, muscosis, roridis, passim frequens. Sero autumnno.

Stipes solidus, firmus, aequalis, 2" et ultra longus, 6—8"', crassus bulbo valido, unciali, subturbinato, marginato exceptus, fibrillosus, luteus. — Pileus compactus, convexus, obtusus, 3—4" latus, pelliculoso viscosus, unicolor, atro vel olivaceo-viridis. — Caro tam stipitis quam pilei unicolor, flavovirens, demum obscurior. — Lamellae adnatae, latae, confertae, e sulfureo virentes, demum cinnamomeae. — Mycelium sulfureum.

E vicinia Cortinariii elegantioris et C. orichalcei. A posteriore vix nisi pileo valde obscure colorato, in disco laevi (nec squamuloso maculato) et mycelio differt.

Szepesben, a Kárpátok fenyveseiben, mohos árnyas helyeken, néha gyakori. Késő ősszel.

Tönkje teli, erős egyenletes, 2" hosszú vagy hosszabb, 6—8"' vastag, egy széles, visszásan kupos, szegélyezett hagymából emelkedő, rostos, sárga. Kalapja tömör, domboru, tompa, 3—4" széles, enyves hámmal ellátott, egyszínű, feketezőld vagy barnaolajzőld. — Husa kalapjában s tönkjében egyszínű, sárga-zöldes, avulás folytán sötétebb. — Lemezkéi a tönkhöz nőttek, szélesek, sűrűk, sárgazöldek; későbbben fahéjszíntek. — Alfonalzata kénkö-sárga.

A Cort. elegantior és Cort. orichalceus szomszédságából való. Az utóbbitól csak igen sötétszíni, közepén sima — nem pedig pikkelyes — kalapja és alfonalzatának színe által különbözik.

INOCYBE. FRIES.

Naturalissimam hanc gregem, inter Derminos haud bene intrusam E. Fries Monogr. II. p. 346 in Suppl. a genuinis agaricis separat et svadet ut omnes ejus species simpliciter Inocybas dicamus.

Characterem hujus novi, pone Cortinarios inserendi generis sporae scabrae praebent et velum universale cum cuticula pilei contiguum et simile.

Ezen igen természetes csoportot, mely eddig helytelenül a Derminusok között szerepelt, Fries Illés (Monogr. II. 346. l.) elválasztja az igazi Galóczáktól és azt javasolja, hogy minden fajai egyszerűen Inocybáknak neveztesse el.

Ezen új nem a Cortinariusok mögé sorozandó. Főjellegét az érdes sporákban és abban találjuk, hogy egyetemes fátyola a kalapnak felhámához van tapadva és vele hasonló természetű.

44. INOCYBE BONGARDII. WEINM.

Fries Epicr. p. 175. Monogr. I. p. 340. — Tab. XX. Fig. 1.

In pinetis tam montanis quam subcampestribus, haud rarus sed sporadicus et non omni anno. Aug. Octb.

In caespitulis crescens. Odor gratus; exacte Pyrorum. — Stipes solidus, firmulus, 2—3'' longus, 2''' crassus, aequalis et basi bulbillosus, rarius ventricosus et ad 3—4''' incrassatus, e pallido rufescens, deorsum rubellus, apice albo pulverulentus. Cortina nulla. — Pileus carnosus, campanulatus, obtusus, 1—2'' latus, disco squamosus, marginem versus lacero-fibrillosus, at non rimosus, castaneus vel rubello-fuscus, siccus depallens. — Caro tenuis rubella. — Lamellae adnexae, 2—3''' latae, minus confertae, e pallide rubello cinnamomae.

Ugy hegyi mint mezősi fenyvesekben, nem igen ritka, hanem nagyon szétszórva és nem minden évben található. Aug. Okt.

Kis pázsitokban. — Tönkje teli, tömör, 2—3'' hosszú, 2''' vastag, egyenletes, tövén hagymácskás, ritkább esetekben hasas és 4—5''' vastag, halványból rótt, csucsán fehér-poros. — Függőnye nincs. — Kalapja husos, harangdomu, tompa, 1—2'' széles, pikkelyes, széle felé rostosan szétszakgatott, de nem hasadott, gesztenyebarna vagy barna-vörhenyes, szárazon színevesztő. Husa vékony vereses. Lemezkéi a tönkhöz csatolva, 2—4''' szélesek, nem igen sűrűek, halványan fahéjszíntek, némi veres árnyéklattal. Szaga igen kellemes, körteszerű.

45. INOCYBE HIULCA. FRIES.

Epicr. p. 175. Monogr. I. p. 344. — Tab. XX. Fig. 2.

In silvis montosis ad Olaszinum, locis muscosis, herbosis, sub umbra Pinuum altarum, suis locis frequens et quotannis fideliter rediens. Jul. Sept.

Gregarius et sparsus. — Stipes faretus, firmulus, 2—3'' longus, 2—3''' crassus, subaequalis vel basi bulbillosus, subflexus, adpresse fibrillosus, apice farinosus, sed mox cum carne ex albo rubellus. — Pileus leviter carnosus, primum e conico campanulatus, dein expansus, umbone carnosiore prominente, demum margine reflexus et plerumque inciso-lobatus, 1—2'' latus, adpresse fibrillosus, subtiliter rimosus, primum pure albus,

Hegyi erdőkben Szepes Olaszi mellett, fűves mohos helyeken, magas fenyők árnyékában, némely helyen elég gyakori és majdnem minden esztendőben található. Jul. Szept.

Csoportos vagy elszórt. — Tönkje tömött, 2—3'' hosszú, majdnem egyenletes vagy alján hagymácskás, néha kanyarodott, hozzá tapadt rostocskákkal, csucsán lisztes fehér, hanem későbbben húzával együtt fehérből vöröses. — Kalapja kissé husos, eleinte kupdadból harangidomu, későbbben kiterült, kiálló husos dudorral, utóljára felhajlott s többnyire lebenyekbe hasadozó karimával, 1—2'' széles, rostocskás, finomul hasadékos,

sed mox sub influxu lucis amoene carneo-rubellus et demum fuscescens, immo olivascens. — Lamellae subliberae, stria in stipite decurrentes, 2''' latae, subdistantes, demum planae, rigidulae, albo-carneae, adultae fuscidulae. Odor debilis, gratus.

Fungus juvenilis omnino albus est; sed post breve temporis spatium colorem mutat, et tum descriptioni l. c. plene respondet.

eleinte fehér, de a világosság behatása által, testszínű s utóljára barna söt olajzöld. — Lemezkéi majd szabadok, egy rövid vonallal a tönkön lefutók, 2'' szélesek, kissé gyérek, végtére laposak, merevek, fehér testszínűek, idővel barnások. — Szaga gyenge, de kellemes.

A fiatal gomba tiszta fehér, de rövid idő alatt változtatja színét és akkor jól megfelel az illető leírásnak.

46. INOCYBE TRICHOLOMA. (ALB. et SCHW.)

Fries Epicr. p. 184. Monogr. I. p. 350. — Tab. XX. Fig. 3.

In collibus piniferis ad Olaszinum ante plures annos sat frequentem habui; sed serius non reperi. Octob. Nov.

Stipes faretus, tenuis, 1—3'' longus, 1—2''' crassus, sursum leviter attenuatus, albidus, apice fibroso-squamosus. — Pileus leviter carnosus, orbicularis, planiusculus, centro depressus, 1'' et ultra latus, obsolete fibrillosus, margine-vero pilis patulis, fimbriatus, udus viscidus, siccus nitens, albus. — Caro tenuis, alba. Lamellae subdecurrentes, tenues, vix lineam latae, confertae, primum pallidae, dein argillaceo-fuscescentes. (Fr. Monogr. I. c.)

Ob lamellas decurrentes species haec primitus ad Flammulas relata fuit; sed plene adsentior opinioni Friesii, qui eam, una cum Ag. strigicipite, inter Inocybas meliori loco esse putat.

Fenyő erdővel fedett dombokon, Szepes-Olaszi körül, azelőtt gyakran leltem, de az utolsó években hiába kerestem. Késő ősszel.

Tönkje tömött, vékony, 1—3'' hosszú 1—2''' vastag, felfelé könnyedén vékonyuló, fehér, csúcsa felé rostoskás-pikkelykés. — Kalapja husos, kerekded, közepén kissé benyomott, 1'' széles, de szélesebb is, alig észrevehetőleg rostoskás. Karimáján pedig elálló, puha szőrtől rojtos, nedves állapotban enyves, szárazban fénylő, fehér. Husa vékony, fehér. Lemezkéi majdnem lefutók, vékonyak, alig egy vonalnyi szélesek, sürűk, eleinte halványok, későbbben agyagszínű-barnások. (Fr. Mon. I. h.)

Lefutó lemezkéi miatt ezelőtt a Flammulákhoz számított; de osztom Fries véleményét, hogy e faj úgy mint az Ag. strigiceps is, inkább az Inocybák közt van helyén.

47. HYGROPHORUS ERUBESCENS. FRIES.

Epicr. p. 322. Monogr. II p. 124. — Tab. XVIII. Fig. 2.

In pinetis circa Carpatos centrales, copiose. Aug. Octob.

Iconem speciei hujus optime cognitae et in Mus. acad. Holmiensis depictae in tabulis nostris eo saltem scopo communicandam putavi, ut cum icone varietatis insequentis comparari possit.

A Táttra körüli fenyvesekben, igen gyakori. Aug. Okt.

Ezen igen ismeretes faj a stockholmi akadémia múzeumban ugyan már le van festve, de ábráját e helyen mégis közlendőnek véltem, azon célból, hogy azt a következő válfaja ábrájával összehasonlítani lehessen.

48. *HYGROPHORUS ERUBESCENS* * *CAPREOLARIUS*. KALCHBR.

Tab. XVIII. Fig. 3.

In pinetis umbrosis prope Olaszinum, paucis locis, sed ibi copiose. Sept. Oct.

Gregarius et subcaespitosus, passim in circulos dispositus, totus purpurascens-rufus, colore lamellarum obscuro, in Hygrophoris insolito valde memorabilis! — Stipes solidus, elasticus, subaequalis vel deorsum incrassatus, curvato adscendens, 1—3'' longus, 3—6''' crassus, pileo vix pallidior, fibrillis obscurioribus, purpureo-umbrinis striatus reticulatusve, circa apicem squamulosus. — Pileus carnosus, difformis, e convexo planus, obtusus vel gibbus, centro saepe depressus, 1—4'' latus, subviscidus sed mox siccus, fibrillis innatis obscurioribus virgatus et in centro squamuloso punctatus, purpureo-rufus. — Caro rubescens, pileo parum dilutior. — Lamellae adnato decurrentes, utrinque attenuatae, medio 2''' latae, rigidae, distantes, venoso-connexae et parce anastomosantes, ternatae, purpurascens cum tinctura levi cinnomomea. Sapor et odor sabnullus. Sporae e globoso ovatae majusculae, pellucidae, albae.

Fungum hunc primo in paucis modo speciminibus lectum, praesertim ob lamellas cum carne obscure rubentes, pro distincta specie habui; at vero ultimis annis, ubi mihi frequenter obvius erat, observabam eum potissimum in vicinia Hygrophori erubescens crescere, huicque, neglecto colore, apprimè conformem esse. Singulare autem, formas has colore obscuro insignes in familiis discretis e 5—15 individuis constantibus provenire, nec ullos transitus monstrare ad greges vicinas, colorem typicum gerentes, quod in me suspicionem movebat hanc coloris mutationem fors e statu quodam morbosus derivandum esse. Sed habitus individuum observatorum eximie robustus, sibi quae semper constans, opinioni huic parum favebat, hincque in iis varietatem insignem Hygrophori erubescens videre debui.

Árnyas fenyvesekben, Szepes-Olaszi környékén, kevés helyen, de ott elég gyakori. Szept. Okt.

Csoportosan vagy kissé pázsitosan nő, sokszor körben álló, egészen vörhenyes, főképen nevezetes lemezkéinek setétes színe által, mely Hygrophorusoknál szokatlan — Tönkje teli, ruganyos, egyenletes vagy lefelé vastagabb, görbén felálló 1—3'' hosszú, 3—6''' vastag, alig halványabb kalapjánál, setétebb bársonybarna rostocskáktól csikolt vagy hálózott, csúcsa körül pikkelykés. — Kalapja husos, változó alakú, domborúból lapos, tompa vagy pupos, sokszor középpontján lenyomott, 1—4'' széles, kevéssé enyves de hamar száradó, benőtt setétebb rostocskáktól vesszős, és középpontján pontozottan pikkelyes, barna-vörhenyes. — Husa vereses, a kalapnál kissé halványabb. — Lemezkéi a tönkhöz nőttek és lefutók, kétoldalt keskenyülők, közepén 2''' szélesek, merevek, gyérek, ereszen összekötve és néha összefutók, hármások, veresek, némi fahéjszíntű árnyalattal. — Szaga. — Spórái gömbölyded-tojásdadok, nagyobbacskák, átlátszók, fehérék.

Mikor e gombát először és pedig csak kevés példányban találtam, új fajnak tartottam setét vörhenyes lemezkéi és husa miatt; de az utóbbi években gyakran találkozával velem, észrevettem, hogy leginkább a Hygrophorus erubescens közelében szokott teremni és hogy — színétől eltekintve — legtöbb jellegeiben vele azonos. — Igen különös az, hogy a setétszíntű alakok elszigetelt, 5—15 egyénből álló családokba szoktak csoportosulni és a szomszédságban tenyésző szabályos szintű példányokhoz átmenetet nem mutatnak; minélfogva gyanítani lehetne, hogy e színváltozat talán valami beteges állapotnak következménye; de az észlelt példányok ép és izmos alkata épen nem kedvez e véleménynek, s ezért kénytelen valék gombánkat a Hygr. erubescens jeles válfajának tekinteni.

49. *HYGROPHORUS LUCORUM*. KALCHBR.

Tab. XIX. Fig. 3.

Per juga elata montium prope Olaszinum Scepusii, locis graminosis subapricis, praesertim sub Laricibus juvenilibus et ad silvarum margines ericetosas. Non omni anno et paucis modo locis obvius, sed ubi nascitur, ingenti plerumque copia adest. Szept. Okt.

A Szepes-Olaszi hegység magaslatain, gypes, mohos talajon, ligeteken, főképen serdülő, gyéren álló vörös fenyők alatt és kavicsos, sovány fűvel fedett erdőszéleken. Nem minden évben és csak kevés helyen terem, de a hol jelen van, ott nagy mennyiségben szokott nőni. Szept. Okt.

Perelegans! — Stipes farctus, fragilis, aequalis vel deorsum incrassatus et basi subbulbillosus, gracilis, haud strictus, 2—3" longus, 2''' crassus, e velo albo adglutinato floscosus aut denudatus, (nec cingulatus, nec verrucoloso-exasperatus) pileo concolor albidus aut dilute citrinus. — Pileus disco carnosus, in ambitu tenuis, e convexo planus depressusve, subumbonatus, viscidus, 1" latus, laevis, glaber vel e velo adglutinato floccosus, albidus et praesertim in centro laete citrinus, aetate totus unicolor, flavescens. — Lamellae adnato-decurrentes, utrinque attenuatae, subdistantes 1—2''' latae, pallidae aut citrinae, acie alba. Caro sub cuticula pilei citrina, in stipite alba. Sapor odorque subnullus.

In centenis per me lectis speciminibus stipitem deorsum attenuatum et sursum punctis innatis scabrum nunquam observavi; hinc et ob colorem purum, fungum nostrum ad Hygrophorum melizeum referre non potui. — Proxima ejus affinitas cum Hygr. aureo Arrh. et Hygr. hypothejo.

Seregesen növő, csinos, tisztaszínű faj. — Tönkje tömört, törékeny, egyenletes vagy töve felé kissé vastagodó és hagymácskába végződő, karcsu, gyakran kanyarodott, 2—3" hosszú, 2''' vastag, siklós, csupasz, vagy pelyhes, az oda tapadt fehér fátyol foszlányaitól, — de se nem gyűrűs vagy öves, se nem pontozottan érdes, — a kalappal hasonszínű fehér vagy citrom-sárgás. — Kalapja husos, de szélén vékony, domborúból lapos vagy lenyomott, kissé dudoros, siklós, 1" széles, sima, csupasz vagy fátyolától odatapadt pelyhekkkel ellátott, fehér de közepén tisztán citrom-sárga, később pedig egészen megsárgul. — Lemezkéi a tönkhöz nőttek és lefutók, mind két végükön keskenyülők, majdnem gyérek, 1—2''' szélesek, halványak vagy citrom-sárgák, fehér éllel. Husa a kalap háma alatt sárgás, a tönkben fehér. Szaga és ize jelentéktelen.

Azon száz meg száz példányokon, melyeket eddig vizsgáltam, nem láttam lefelé vékonyuló, fölfelé pontozottan érdes tönköt, s ennek folytán, — de tiszta, eleven színe miatt is, nem számítható gombánk a Hygrophorus melizeushoz. Legközelebb rokona a Hygr. aureus Arrh. és Hygr. hypothejus.

50. HYGROPHORUS TEPHROLEUCUS. PR.

Fr. Epicr. p. 325. Monogr. II. p. 130. Tab. XVII. Fig. 5.

In pinetis montanis Scepusii raro. Octob.

Figurae nostrae adumbrant specimen pusillum quidem, sed characteres speciei optime monstrantem. Stipes enim in fungo depicto, apice laevi excepto, cinereus, fibrillis squamulosis, nigricantibus exasperatus, basi fusiformi-attenuatus. Pileus viscidus, squamulosus, cinereus. Lamellae candidae. — Marginem pilei striatum in nostris non observavi, nec formae majores mihi unquam obviae erant.

Hucdum nullibi depictus.

Szepesben, hegyi fenyvesekben ritkán. Októb.

Rajzunk ugyan csak törpe példányokat ábrázol, de azokon igen jól láthatók a faj jellegei. Tönkje t. i. sima csúcsát kivéve, szürke, feketéllő rostos pikkelykétől érdes, tövén pedig orsószertten vékonyodik. — Kalapja siklós, pikkelykés, szürke. A lemezkék tiszta fehérek. Szélén rovatolt kalapot nem láttam az itteni gombán és nagyobb termetű példányokkal eddig nem találkoztam.

Még nem volt másutt lefestve.

Kalchbrenner.

I.

Icones selectae Hymenomycetum Hungariae

Kalchbrenner et Schulzer del.

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs.k. udv. chromolithografiai művezetében

1. AG. AMANITA AUREOLA. KALCHBR.
2. AG. AMANITA CYGNEA. SCHULZER.

Kalchbrenner.

II.

Icones selectae Hymenomycetum Hungariae

1.

2 b.

2.

Kalchbrenner et Schulzer del.

Kézre rajzolva a nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia és fia és fia k. u. v. chromolithographia intézetében.

1. AGARICUS (LEPIOTA) NYMPHARUM. KALCHBR.

2. AGARICUS (LEPIOTA). SCHULZERI FRIES.

Schulzer del.

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographiai intézetében.

1. AGARICUS (TRICHOLOMA) MACROCEPHALUS. SCHÜTZER.

2. AGARICUS (TRICHOLOMA) PSAMMOPUS. KALCHBR.

Kalchbrenner del.

Kézre rajzolta: nyoma Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithografiai intézetében.

1. AGARICUS (TRICHOLOMA) ARGYRIUS. KALCHBR.

2. AG. (TRICHOLOMA) CENTURIO. KALCHBR.

Kalchbrenner.

V.

Icones selectae Hymenomycetum Hungariae

Kalchbrenner del.

Kőre rajzolta s nyomta Décsben Heitsinger Ánt és fia ex. k. udr. chromolithographia műhelyében.

AGARICUS (TRICHOLOMA) TUMULOSUS. KALCHBR.

Kalchbrenner.

VI.

Jones selectae Hymenomycetum Hungariae

Kalchbrenner del.

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographiat intézetében.

1. AGARICUS (CLITOCYBE) TRULLAEFORMIS. FRIES.

2. AG. (COLLYBIA) ATRAMENTOSUS. KALCHBR. 3. AG. (COLLYBIA) PLUMIPES. KALCHBR.

4. AG. (COLLYBIA) RANCIDUS. FRIES.

Kalchbrenner del.

Kőre rajzolta s nyomta Bécsben Hartinger Ant. és fia co. k. udv. chromolithografiai üzletében.

1. AGARICUS (MYCENA) CAESIELLUS. KALCHBR.
2. AG (OMPHALIA) CYANOPHYLLUS. FRIES. 3. AG. (OMPHALIA) RECLINIS. FRIES.

1

15.

2.

Köze rajzolója a nyoma Bácsán. Hattenger Ant. és fia cs. k. ud. chemolithografiai intézetében.

2. AC. (PLEUROTUS) PARDAUS. SCHULZER.

Kalchbrenner.

IX.

Icones selectae Hymenomycetum Hungaricarum

Schulzer del.

Kőre rajzolva s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithografiai intézetében.

ACARICUS (PLEUROTUS) SUPERBIENS. SCHULZER.

Schulzer del.

Kőre rajzolva s nyomva Bécsben Haitinger Ant. és fia és k. udv. chromolithographiae intézetében.

1. AGARICUS (ANNULARIA) FENZLI. SCHULZER.

2. AG. (PLUTEUS) PATRICIUS. SCHULZER

Kálchbrenner et Schulzer del

Kőre rajzolta a nyomra Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographiai intézetében

1 AG. (ENTOLOMA) NIGRO CINNAMOMENS SCHULZER.

2 AG (NOLANEA) PICEUS KALCHBR.

3 AG. (PLUTEUS) DREPANOPHYLIUS SCHULZER.

Kalchbrenner et Schulzer del.

Köre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographiai intézetében.

- 1 AGARICUS (ENTOLOMA) PLEBEJUS KALCHBR.
2 AG (CLITOPILUS) CARNEO ALBUS WITHER.
3 AG (LEPTONIA) SOLSTITIALIS FRIES.

Kalchbrenner.

XIII

Jcones selectae Hymenomycetum Hungariae

Kalchbrenner et Schulzer del.

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographia! intézetében

AGARICUS (PHOLIOTA) COMOSUS FRIES.

Kalchbrenner

XIV.

Icones selectae Hymenomycetum Hungariae

Kalchbrenner del

Kőre rajzolva s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithografiai intézetében

1 AGARICUS (PHOLIOTA) TERRIGENUS FRIES
2 AG (PHOLIOTA) PUNCIULATUS KALCHBR. 3 AG (HEBELOMA) NUDIPES FRIES

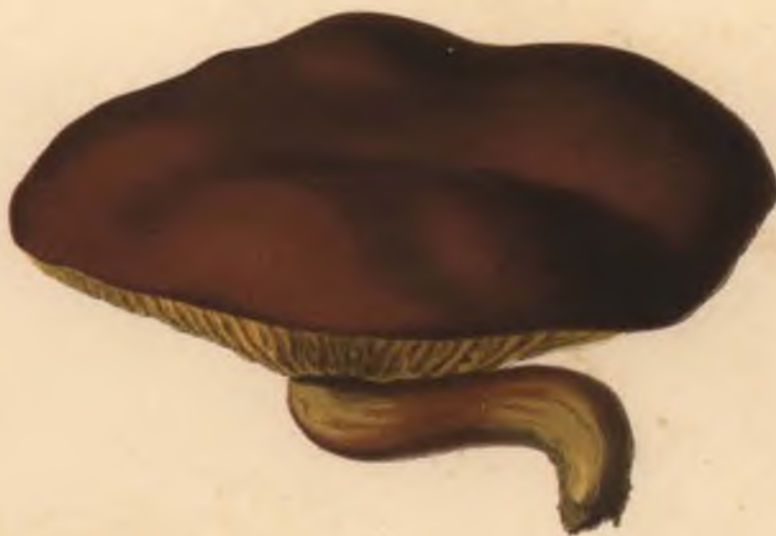

Kalchbrenner et Schulzer del.

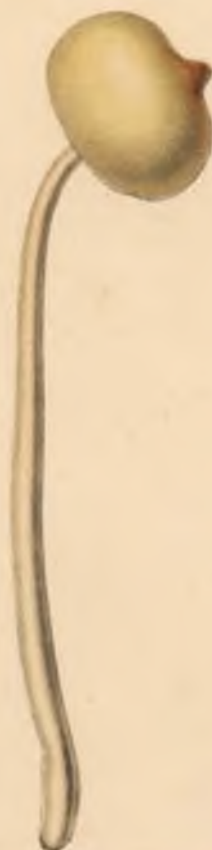
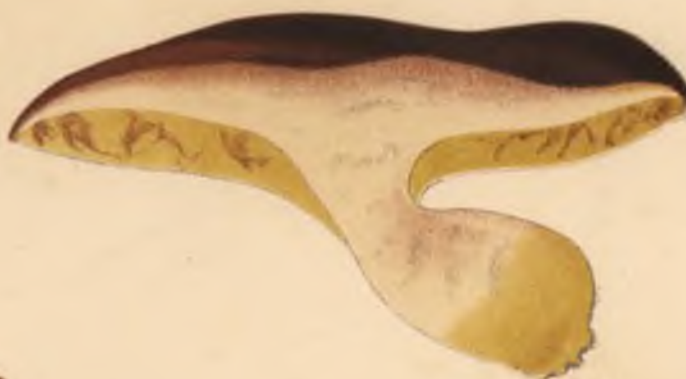
Kőre rajzolva a nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia ad. K. udv. chymisch-herbariat intézetén

1 AGARICUS (FLAMMULA) PARADOXUS KALCHBR.
2 AC. (STROPHARIA) MAMILLATUS SCHULZER

1.

2.

Kalchbrenner et Schulzer del.

Kőre rajzolva s nyomatva Bécsben Harringer Ant. és fia. cs. k. udv. chromolithographiai intézetében.

1 AGARICUS (FLAMMULA) PARADOXUS KALCHBR.

2 AG. (STROPHARIA) MAMILLATUS SCHULZER

Kalchbrenner et Schulzer del

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithografiai intézetében

1 AGARICUS (PSALLIOTA) DULCIDULUS SCHULZER

2 AG. (STROPHARIA) OBTURATUS FRIES

3 AG. (NAUCORIA) CENTUNCULUS FRIES

4 AG. (PSATHYRA) HELOBIUS KALCHBR

5 HYGROPHORUS TEPHROLEUCUS PERS

A. M. Tud. Akad. Műh. s. Természettud. Bizottsága.

Kalchbrenner et Schulzer del.

Kőre rajzolta a nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia co. k. udv. chromolithographiaj intézetében.

1 AGARICUS (PSALLIOTA), HAEMORRHOIDARIUS SCHULZER
2 HYGROPHORUS ERUBESCENS FRIES 3 HYGR ERUBESCENS
b CAPREOLARIUS KALCHBR

Kalchbrenner del.

Kőre rajzolta s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia ca. k. udv. chromolithografiai intézetében

1 AGARICUS (CALERA) RAVIDUS FRIES 2 BOLBITIUS VITELLINUS FRIES
CORTINARIUS ATROVIRENS KALCHBR 4 HYGROPHORUS LUCORUM KALCHBR

Kalchbrenner

XX.

Icones selectae Hymenomycetum Hungariae

1.

2.

3.

Kalchbrenner del.

Kőre rajzolva s nyomva Bécsben Hartinger Ant. és fia cs. k. udv. chromolithographiai intézetében

1 INOCYBE BONGARDII WEINMANN 2 INOCYBE HIULCA FRIES
3 INOCYBE TRICHOLOMA ALB ET SCHWEINITZ

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely